

EL MIRALL

Núm. 134

500 PTA / 3,01 EUR

Dossier

L'ecotaxa, a examen

Entrevista

*Francesca Mas:
«S'han de prioritzar els valors d'igualtat i de llibertat, que són els de la Revolució Francesa»*

Societat

*Joan Alcalde:
«Les discoteques pateixen el domini dels promotors internacionals»*

Art

*Christer Strömholm:
instantànies d'una Palma desapareguda*

Seccions: itineraris • cinefàgia • llibres • la botiga

Toni Catany

L'artista en el seu paradís

Centre Cultural la Misericòrdia

6 de juny - 1 de setembre

Entrada per la capella de la Misericòrdia,
carrer de la Misericòrdia, 2. 07012 Palma

Horari

De dilluns a divendres

de 10.00 a 14.00 i de 17.00 a 21.00

Dissabtes i diumenges de 10.00 a 14.00

Entrada gratuïta

 **Conseil de
Mallorca**

 la Misericòrdia

EL MIRALL

EDITORIAL MALGRAT TOT, PASSES ENDAVANT	4
DOSSIER L'ECOTAXA, A EXAMEN	5
NOTES LITERÀRIES PERE ROSSELLÓ BOVER. UNA BIOGRAFIA D'AUSIÀS MARCH	22
MISCEL·LÀNIA JAUME LLADÓ. RECCULL DE NOTÍCIES D'ACTUALITAT	24
ENTREVISTA ANTONI OLIVER. FRANCESCA MAS: «S'HAN DE PRIORITZAR ELS VALORS D'IGUALTAT I DE LLIBERTAT, QUE SÓN ELS DE LA REVOLUCIÓ FRANCESA»	26
SOCIETAT PEP MINUESA. JOAN ALCALDE: «LES DISCOTEQUES PATEIXEN LA INVASIÓ I EL DOMINI DELS INTERNACIONALS»	35
TENDÈNCIES ITINERARIS: GASPAR VALERO CINEFÀGIA: MATÍAS VALLÉS ART: CRISTINA ROS LLIBRES: BIEL MESQUIDA LA BOTIGA: EL MIRALL	38

Palma, 1959. Christer Strömholm

REVISTA CULTURAL
Juliol-agost de 2002 · Núm. 134

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma
President: Ferran Gomila
Editor: Antoni Mir

Producció, administració i
publicitat:

C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmasas)
08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB
a Internet

<http://www.ocbweb.com>

Correu electrònic:
ocb@ocbweb.com

Director:
Jaume Lladó

Redactora en cap:
Joana Mas

Secretari de redacció:
Tomeu Martí

Consell de redacció/
col·laboradors
Gaspar Valero
Antoni Oliver
Biel Mesquida
Pere Rosselló Bover
Antoni Mir
Antoni Llompart
Joana Mas
Pep Minuesa

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió dels autors.

Coberta:
Lara Fluxà

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició:
Ecogràfic

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5105755039

1987

Malgrat tot, passes endavant

La immigració massiva multilingüe que arriba sense aturall a les Balears se suma a la immigració de dècades anteriors formada sobretot per població castellanoparlant. És obvi que aquest fenomen té repercussions en la llengua i la cultura del país d'acollida, més i més si es tracta d'un idioma que, com el nostre, no en té assegurada la supervivència a mig termini i al propi territori. És necessari que s'actui, des d'un plantejament intercultural, i amb política d'altura tot implicant la societat sencera. A grans reptes, grans solucions. Només dins el 2003 poden arribar a les Balears prop de trenta mil persones més, tot desconeixent-ne l'idioma. El panorama no convida a l'optimisme.

Malgrat tot, hi ha passes endavant però que semblen encara insuficients. Quan fa més d'un any el president Antich, en nom del Govern, recollia el guant de la reivindicació de la Diada per la Llengua i l'Autogovern d'elaboració d'un pla de xoc per a la preservació i la potenciació de la llengua, les persones preocupades per aquest tema esperaven la creació d'un conjunt de mesures urgents i excepcionals per poder afrontar la gravetat i les dimensions de la situació. Va ser una passa l'augment del pressupost de la Direcció General de Política Lingüística que passà de poc més de 300 milions a poc més de 700, lluny encara de les necessitats reals. Aleshores, els titulars de la Conselleria d'Educació i Cultura manifestaren que farien amb més intensitat el que ja es feia fins aleshores, i qualificaren el projecte com a «Pla d'Actuacions Urgents». Ara s'ha anunciat la posada en funcionament d'una mesura que pot ser considerada una passa endavant en el cas que s'apliqui absolutament a tots els centres educatius de les Balears. Es tracta de l'oferiment de cursos gratuïts de llengua catalana per a pares i mares d'alumnes als centres d'educació infantil i primària a partir del proper curs, una mesura que s'ha de valorar positivament des de dos vessants.

En primer lloc, perquè, en donar-los eines per facilitar-los l'aprenentatge de la llengua catalana, pròpia del país que els acull, pretén implicar els pares i les mares en el procés educatiu dels fills. En segon lloc, perquè es tracta d'una nova forma de fer arribar la llengua a col·lectius que sovint no es troben en situacions que els permetin aprendre-la i usar-la. Com a tema de fons, hi ha la influència d'un sistema educatiu basat en el bilingüisme integral que, d'acord amb l'Estatut d'Autonomia, vol una societat de ciutadans com a mínim bilingües en castellà i català. On també queda molt trajecte a recórrer, però on s'està fent camí.

La constitució del Consell Social de la Llengua Catalana mereix una benvinguda, després de vint anys d'autonomia. La línia eficaç és comprometre de veritat amb la política lingüística tots els agents socials que hi participen.

La llei de Comerç, que entrarà en vigor el proper més de gener, toca suposar un altre avanç en l'ús del català oral i escrit. La prescripció de l'ús de la nostra llengua en els rètols interiors i exteriors i la consolidació del dret del consumidor a triar la llengua en què ha de ser atès, juntament amb la línia d'ajudes públiques a les empreses per poder complir aquestes mesures, ha de significar un augment de la presència pública del català que, a la vegada, ha d'empènyer els qui encara el desconeixen, o no gosen usar-lo, cap a la superació de les seves pors o prejudicis.

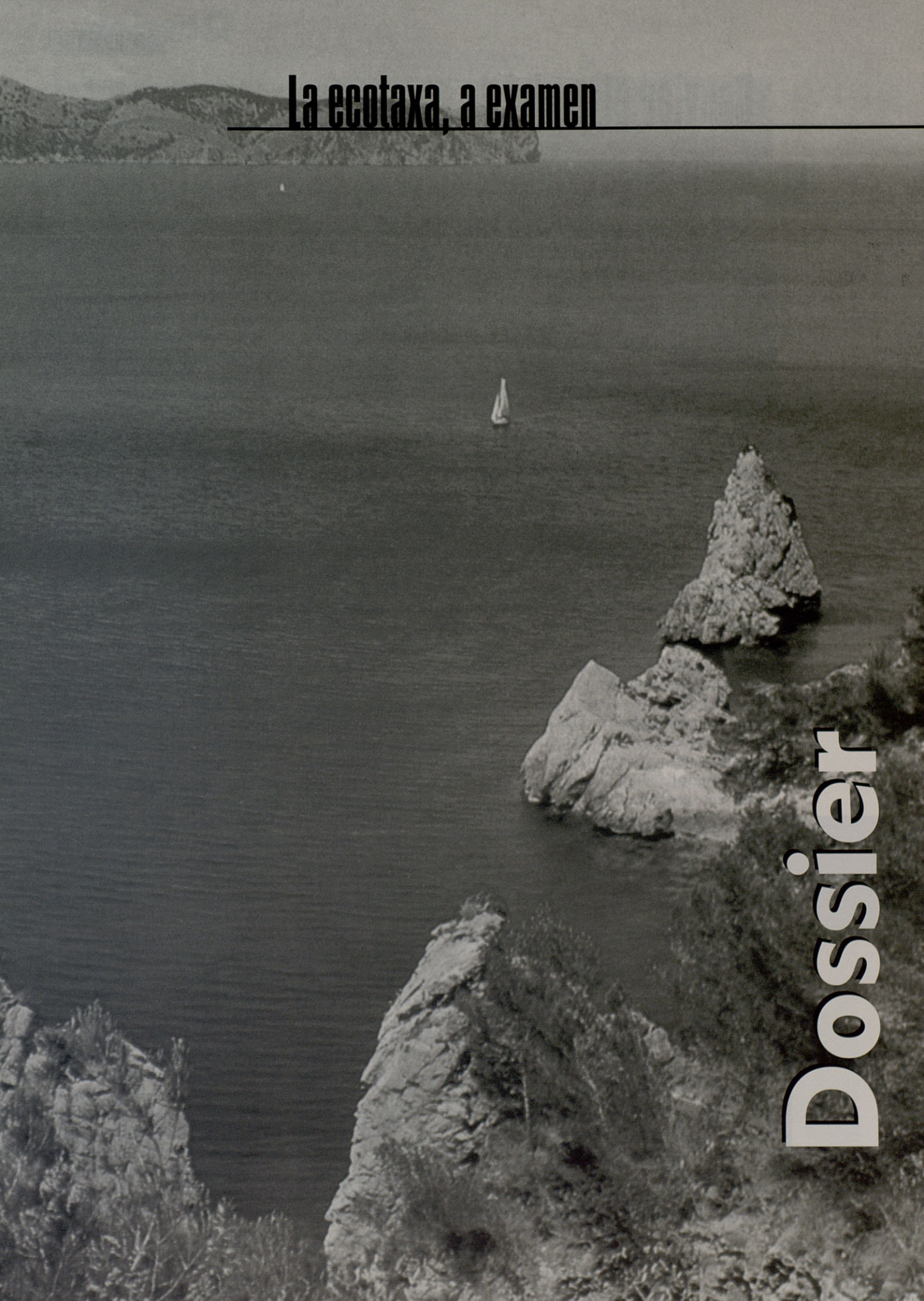
El conjunt d'aquestes mesures són les més avançades que mai no s'han pres per part d'un executiu autonòmic, i tot i ser insuficients davant la magnitud del problema, marquen una inflexió positiva.

Segons la notícia publicada pel *Diari de Balears*, diumenge, 14 de juliol de 2002, sobre dades d'una enquesta encarregada pel Govern de les Illes Balears a l'empresa demoscòpica *Sondymark*, aquesta reflecteix que poc més del 50 per cent de la població balear declara que usa el castellà en les seves relacions personals, familiars i socials. És a dir, que la té com a primera llengua encara que pugui conèixer el català, i usar-lo. És a dir, confirma l'augment del coneixement de l'idioma i el retrocés de l'ús social. A hores d'ara, ningú no pot dubtar que la tasca és difícil i que no hi ha solucions màgiques.

Aquest fet deixa palès que les reivindicacions de tots aquells que any rere any surten al carrer per reclamar als responsables de la *res publica* que la defensa de la llengua, la cultura i la identitat pròpia de l'arxipèlag balear es converteixin en un autèntic tema d'estat a les Balears, són més que raonables.

La ecotaxa, a examen

Dossier

Canviar el model de creixement: un repte d'incerteses per a un futur més ferm

CARLES MANERA

El 1966, el vell mestre Simon Kuznets definia el creixement econòmic com l'augment a llarg termini de la capacitat per subministrar a la població un conjunt de béns econòmics cada cop més diversificat, capacitat que se sustenta en l'avanç tècnic i en els ajustaments institucionals i ideològics que es requereixen. El concepte presentat per aquest gran economista implica la simbiosi entre creixement econòmic (és a dir, progrés tecnològic i increment de la productivitat dels factors) i, el que em sembla determinant, canvi estructural, val a dir, l'augment de la quantitat i qualitat dels factors que s'han de produir en un marc organitzatiu adient. La noció de Kuznets no ha perdut vigència i, al meu entendre, sintetitza el que cal tenir en compte quan tractam d'analitzar un procés de creixement observat a mitjà i llarg termini, sense perdre de vista la perspectiva més immediata de la con-

juntura econòmica. La seva aplicabilitat a les Balears és escaient. Aquí, el plantejam com a gran rerefons teòric d'un tema que tot just se sol albirar de manera recurrent en el cas de l'economia balear, però que en molt poques ocasions es concreta de manera tangible: la necessitat o no de canviar el model vigent de creixement econòmic a les illes.

Transformar les externalitats en oportunitats

L'expansió econòmica balear entre 1960 i 2001 és ben palesa. En dit període, el PIB regional s'ha multiplicat per més de 8 punts a preus constants, enfront dels poc més de 4 del total espanyol. Aquest considerable creixement econòmic ha tendit clarament vers la convergència amb la Unió Europea: del 64,3% el 1960 al 111,43% el 2000, mentre que la renda familiar se situà 21 punts per sobre de la mitja-

na estatal, segons les dades de la Fundació de Caixes d'Estalvis, corresponents al darrer any esmentat. De fet, les Balears són ja capçalera econòmica a l'Europa comunitària. Ara bé, aquest èxit indiscutible en termes macroeconòmics presenta clarobscur que convé conèixer.

Tres factors són decisius en aquest context. En primer lloc, a pesar del creixement de l'arxipèlag, s'ha arribat a un sòtil que demostra deficiències estructurals –domini excessiu del *monoconreu* turístic, desequilibri intersectorial, forta dependència externa, disparitats ecològiques, massificació– que han de ser abordades amb celeritat. En segon lloc, és necessari reorientar el sector terciari de l'economia balear diversificant-lo. Altres diagnòstics aposten més clarament per una potenciació de segments tecnològics nous: s'ha parlat de la viabilitat d'impulsar l'anomenat sector quaternari a les nostres illes, de la mà del ParcBIT i de la telematització. I, en tercer terme, és important mantenir aquelles activitats industrials tradicionals –com el calçat o la bijuteria– que encara remarquen pulsacions tangibles en una economia de mercat.

En aquest model de creixement es produeixen fenòmens idèntics observats en altres contrades, analitzats per la història econòmica i l'economia aplicada. La seqüència és clara i es pot estilitzar així. Els recursos entren en un procés econòmic complex, en el qual les bases tecnològica i social exigeixen criteris i resultats d'eficiència i d'escala, i *expulsen* a l'exterior residus i tota mena d'impactes, coneguts com externalitats. La vertebració de tot aquest circuit sobre fona-

ments de desenvolupament humà parteix d'un fet decisiu: l'acumulació d'informació (en el sentit que Ramon Margalef ha exposat pel que fa als ecosistemes). I és justament aquest desenvolupament humà el que ha de repercutir sobre els dos vectors abans indicats: l'eficiència i l'escala. Les externalitats, en aquest punt, s'entenen com a escenaris de conflicte, i infereixen, com a mínim, tres interrogants clars: qui les produeix?, a qui afecten? i com les perceben els afectats? Situar el discurs en aquest terreny condueix a abordar polítiques realistes envers l'impacte negatiu del creixement econòmic des de l'òptica ecosocial.

És aleshores quan les externalitats esdevenen oportunitats: s'ha donat, així, el gir de pensament necessari per afrontar una reorientació en el model de creixement. Les qüestions que s'obren tenen un abast diferent, però sorgeixen de les anteriors: qui suscita el conflicte?, contra qui? i amb quins arguments i amb quines solucions? Això es pot concretar encara més en dues línies metodològiques precises: una que canviï la noció existent en el balanç cost-benefici (convé créixer d'una determinada forma si els resultats a mitjan termini poden ser nocius?, o bé cal créixer sense planificar, mínimament, el futur?); la segona, amb l'aplicació d'una tecnosfera ja existent, generadora de menors externalitats negatives, que descansa sobre dos eixos: la seva adaptabilitat i el seu caire de transformació.

Els costos del canvi

Les èpoques de bonança econòmica haurien d'arraconar allò que tots qualifiquem com a urgent (la gestió diària de la cosa pública) per centrar una part de les nostres capacitats en allò que és important (les estratègies que faciliten el perllongament del benestar). Perquè els canvis en els models econòmics no tenen costos zero. En efecte, passar d'un model A caracteritzat per ser molt intensiu en el consum de recursos naturals, depredador en

Els canvis en els models econòmics no tenen costos zero.

la seva expansió territorial, centrat exclusivament en les taxes incrementalistes de creixement del PIB i amb una elevada pressió demogràfica (per esmentar tot just uns vèrtexs d'un polígon molt més complex), a un model B més respectuós amb l'entorn, més preocupat per la qualitat que per la quantitat i més bolcat al desenvolupament i no sempre al creixement, no es fa d'un dia a un altre. El procés és complicat, lent, marcat per incerteses i indecisions, i per la tensió inherent a tota situació de canvi que hom preveu com a necessari des del moment en què, tant administracions com alguns agents econòmics i socials, constaten el sòtil de l'actual pauta de creixement. La transició d'un model en el qual l'economia ha funcionat de manera

compulsiva, amb escassos límits per part de les administracions, sense contrapartides que compensin les externalitats negatives que ha provocat, a un altre model que persegueix racionalitzar el creixement i entrar en paràmetres més clars de desenvolupament humà (en el sentit que Amartya Sen ha estimulat en les seves investigacions sobre qualitat de vida) comportarà costos de tota mena que no es poden pas ignorar. Aquests cos-

tos –val a dir, les contradiccions i tensions que signifiquen baratar la forma del creixement– s'expliciten en uns vessants concrets que abasten escenaris de caire social, cultural, econòmic i polític, i que tot just s'esbrinen:

- a) Social: sindical, empresarial, associatiu, de comunicació.
- b) Cultural: canvis en les premisses dominants.
- c) Econòmic: dificultats en el mercat de treball, nous processos formatius, protagonisme del sector públic per regular els costos de transició.
- d) Polític: la fugida de la contemporització per centrar-se en els

L'expansió econòmica barrejar entre 1960 i 2001 és ben palesa

plantejaments estratègics, amb la idea clara que les tendències als canvis no són sempre ben acceptades, ni compreses, ni assumides per tothom.

En conjunt, és el canvi estructural del qual parlava Kuznets, transformació que manifesta iniciatives que res no tenen a veure amb l'equilibri teòric que els models econòmics sempre preconitzen.

**Carles Manera és catedràtic d'Història Econòmica de la UIB.*

Un tribut a la natura

JOAN MESQUIDA

L'entrada en vigor de l'impost ecoturístic suposa la culminació d'un llarg procés de presa en consideració de la necessitat d'apel·lar a la corresponsabilitat fiscal del gran nombre de turistes que visiten cada any les Illes i que són beneficiaris directes dels nostres serveis, infraestructures, espais i recursos.

El debat públic entorn d'aquesta qüestió es va iniciar ja fa més d'una dècada. En els diaris de sessions del Parlament i a les hemeroteques trobam multitud de propostes, arguments, opinions, plantejaments, alternatives i raonaments sobre el desenvolupament de les possibilitats tributàries com a font de recursos financers addicionals per preservar el nostre principal actiu com a destinació turística: el medi ambient. En un moment o altre, tots els grups polítics de l'arxipèlag han avaluat i considerat la possibilitat de gravar l'activitat turística per fer front a la protecció de la natura, tots partint d'un denominador comú: la necessitat d'incrementar el grau de conservació del nostre entorn, recuperar el territori degradat i racionalitzar el consum de recursos. Però el desenvolupament sostenible no és només un discurs habitual dels

partits polítics, sinó una reivindicació que reclama la nostra societat com a base per mantenir la nostra qualitat de vida a llarg termini. És per això que el Govern ha dissenyat aquest tribut de caire finalista, els ingressos del qual es destinaran a la dotació d'un fons per finançar actuacions que permetin garantir millorar l'activitat turística i mantenir el paisatge natural i agrari de les Balears.

En aquest punt, cal destacar que l'encert de crear aquest fons i les accions que proposa dur a terme no són qüestionades per ningú, cosa que ens ha de fer suposar que l'oposició a crear el tribut no rau en la seva filosofia de base, sinó en la forma que finalment ha adquirit l'impost.

El procés de creació de noves figures tributàries per part de les comunitats autònomes és molt complex i laboriós. I no ho és només perquè el marc de la Unió Europea limiti la nostra capacitat de maniobra. El marge que tenim també és molt estret perquè és difícil trobar un fet imposable no gravat per l'Estat ni per les administracions locals. Davant aquesta realitat, el Govern va analitzar totes les possibilitats i els detalls del marc jurídic en el qual s'havia d'establir el tribut que es volia crear, estudiant tots i cada un dels límits legals que hi havia per implantar-lo. Finalment, el Parlament de les Illes va aprovar l'establiment d'un impost sobre estades a empreses turístiques d'allotjament, un tribut creat per la Hisenda autonòmica amb un objectiu mediambiental, com ho és també el cànon de sanejament d'aigües residuals, en vigor des del 1992.

La UE limita la capacitat de maniobra en la creació de noves figures tributàries

Amb el nou impost, s'estableix una quota tributària mòdica: en la majoria dels casos, un euro per persona i dia, que és l'equivalent –per exemple– del cost d'un refresc o d'un cafè amb llet. No obstant això, i malgrat l'exempció del pagament per als menors de 12 anys i per al turisme de programes socials, aquesta reduïda quantitat de doblers té un important efecte recaptador quan s'aplica al gran nombre de persones que reben anualment les Illes.

Així, el tribut ecoturístic permet sumar els esforços dels visitants i dels residents amb la finalitat comuna de preservar el valor mediambiental del nostre arxipèlag. Des de la nostra responsabilitat envers les generacions futures, suposa garantir la pervivència d'un dels fonaments sobre els quals s'ha sostingut l'espectacular desenvolupament de l'economia balear durant la darrera meitat del segle passat. Pel que fa al turista, es fa efectiva la corresponsabilitat fiscal necessària per assegurar una oferta

capaç de satisfer el desig del viatger de gaudir dels nostres espais naturals.

En aquest sentit, és necessari considerar que l'estudi anual que es realitza per analitzar el nivell de satisfacció del turista mitjançant un conjunt d'enquestes constata una creixent inquietud per la saturació del medi. Per tant, **consideram** que, des de la nostra herència i com a destinació turística de llarga trajectòria, tenim encara un rept important: actuar amb coherència per assegurar el nostre futur i el de l'activitat del sector protegint el patrimoni paisatgístic que ha contribuït a propiciar la important evolució de la nostra economia durant les dècades precedents. Evidentment, l'impost ecoturístic és només una passa més en l'assoliment d'aquests objectius, però una passa que suposa la posada en

pràctica d'una fita concreta i factible, l'aplicació de la qual respon a la urgència de retre un tribut necessari a la natura.

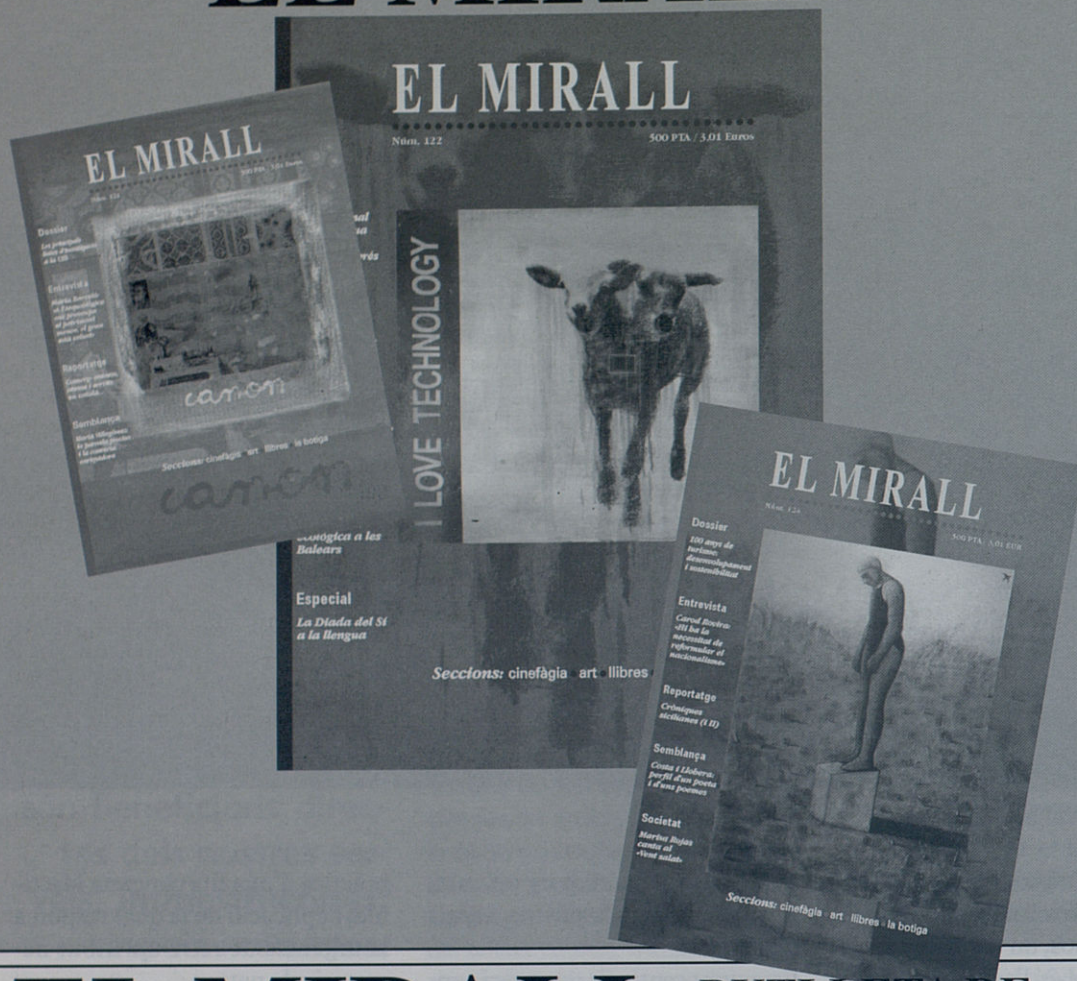
Creiem que es tracta d'una proposta interessant: partir de la nostra particular vivència i de l'anhel dels

L'oposició a la creació del tribut no rau en la seva filosofia de base

habitants de les Illes de conservar l'actual qualitat de vida balear per millorar, encara més, la convivència del gran nombre de visitants que rep l'arxipèlag amb l'entorn del qual gaudeixen durant les seves vacances.

***Joan Mesquida és conseller d'Hisenda i Pressuposts del Govern de les Illes Balears.**

EL MIRALL

EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____ Núm. _____ Pis _____

Codi Postal _____ Població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 4.000 ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____

Signatura

Agència/Oficina _____

DC _____ Cte./Lta. núm. _____

L'impost sobre estades en allotjaments turístics: unes quantes reflexions

ANTONI MUJAR

Al llarg dels dos darrers anys s'han dit, escrit i publicat infinitat de comentaris sobre la bondat i maldat de l'impost sobre estades en allotjaments turístics. Pràcticament tots els agents econòmics, socials i polítics d'aquestes illes hi han donat el seu parer. De fet, si col·locàssim linealment tot el que s'ha publicat sobre aquest tema, obtindríem un registre molt superior al que han aconseguit temàtiques més substancials com l'avortament, l'eutanàsia o el divorci mateix. En aquest sentit, l'impost ha superat tots els rècords. Fins i tot m'atreveixo a dir que ha sobrepassat les expectatives inicials dels qui varen veure en aquesta iniciativa una possibilitat excel·lent de treure'n un rèdit polític immediat. Plantejat des del reduccionisme simplista d'un enfrontament entre Govern verd i honest contra empresaris corruptes i cavernícoles, aquest debat ha generat més tensions de les que la prudència hauria aconsellat. Per què?

Doncs perquè tant la gènesi d'aquest impost com l'abrupta posada en marxa han estat improvisacions polítiques constants, a contracorrent de l'opinió de tots els sectors econòmics i de la situació de mercat, que desaconsellava qualsevol experiment fiscal nou en matèria turística.

Per vèncer l'oposició empresarial, tant el Govern com els partits que l'integren varen magnificar els problemes mediambientals amb l'objectiu de justificar la implantació d'un impost redemptor. Un tribut que no tan sols solucionaria els problemes sinó que definiria l'acció d'un Govern messiànic, en contrast amb la depredació perma-

nent d'anteriors governs conservadors.

Amb aquest tramut i des d'una certa perversitat política, es va posar en funcionament un pla de màrqueting polític consistent a:

a) Atribuir les crítiques empresarials a l'impost a una gran conspiració de la dreta contra el Govern progressista.

b) Denunciar els excessos mediambientals comesos per empresaris turístics en convivència amb anteriors governs.

El pla els ha funcionat, però amb costos greus. Han fracturat la societat i, en menys de dos anys, han transformat la imatge d'unes Balears idíl·liques en la caricatura d'unes illes saturades de ciment, amb greus problemes d'aigua, d'energia, de carreteres perilloses, de falta d'espais naturals, etcètera. Un lloc degradat i saturat on el turisme de masses, de viatge combi-

nat de sol i platja és considerat com a no grat, fins al punt que al juny de 2002 el 50% dels alemanys considera que no és benvingut a Mallorca i que les illes tenen greus problemes mediambientals que no sabem resoldre. Només tres anys abans, les Balears eren el lloc preferit dels alemanys per gaudir de les vacances, i Mallorca era l'illa somiada on jubilar-se.

Inconscients dels funests efectes que aquesta política obtenia sobre els mercats, representants del Govern varen desatendre les alarmes del sector empresarial i varen justificar la lògica caiguda del nombre de turistes com un fenomen mundial no preocupant, i quasi benvingut. De fet, si repassam les hemeroteques trobarem declaracions del president del Govern, del conseller d'Hisenda i de la consellera de Medi Ambient que al·ludeixen a la necessitat de corregir el

Bona part dels hotelers practiquen polítiques positives de conservació mediambiental.

model turístic amb polítiques que tendeixin a reduir considerablement el nombre de visitants.

Quants?, com?, quan?, per sempre?, amb quines conseqüències? Són preguntes que ningú no s'ha atrevit a respondre perquè, ara com ara, el més important no ha estat l'anàlisi global i multidisciplinar del problema, ni l'estudi de les conseqüències d'aquest projecte de modificació del model turístic, ni les possibles repercussions que una reducció del turisme pot tenir sobre el producte interior brut. No. Allò important ha estat demostrar la bondat de la mesura.

En termes textuais: atès que les Balears s'estaven *morint d'èxit*, el Govern va decidir que era el moment oportú per denunciar públicament les carències mediambientals generades per l'anterior model turístic i actuar en conseqüència sobre el mercat per mitjà d'un nou instrument fiscal corrector.

En aquest sentit, el missatge als

empresaris turístics va ser diàfan: «El turisme de masses és una activitat clarament determinant que comptà amb uns efectes perniciosos que han de ser corregits amb una nova normativa fiscal. L'endèmica falta de solidaritat dels empresaris hotelers i el seu desmesurat afany per obtenir beneficis anteposant el seu interès individual al col·lectiu han de ser corregits per mitjà d'un nou ordre fiscal. El medi ambient, el paisatge, l'agricultura i el patrimoni artístic no reben del turisme suficients contraprestacions perquè el turista mitjà no paga a bastament pel grau de contaminació que genera. L'objectiu és que vinguin menys turistes però amb més poder adquisitiu.»

Desglossant el missatge, hi trobam el següent:

- 1) El turisme és una activitat contaminant.
- 2) L'empresari hoteler és insolidari amb la societat.
- 3) El turista mitjà costa més del que aporta.

4) Cal la intervenció de l'Estat sobre l'oferta i la demanda per modificar un model turístic obsolet i insostenible.

Com es pot veure, la hilaritat de l'esquema és bona no del tot. A quinament lúcida se li ha ocorregut la idea brillant de declarar el turisme «activitat contaminant»? Algú ha reflexionat seriosament sobre aquest tema? Què és el que contamina, el turista en si mateix, el mitjà de transport que utilitza, l'edifici on s'allotja, l'oxigen que consumeix?

No siguem absurds ni caiguem en la fàcil temptació de culpar exclusivament el turisme dels nivells de pol·lució, contaminació i destrucció del paisatge perquè les bases d'aquest raonament cauen pel seu propi pes.

En primer lloc, contràriament al que s'escampa, el turista que viatja amb un paquet tancat paga impostos a l'avió, a l'aeroport d'origen, a l'arribada, a l'autobús, a l'hotel i a tots els serveis complementaris que consumeix. Per cert, es produeix la paradoxa que una plaça hotelera regulada paga més tributs per consum d'aigua i per recollida de fems que, per exemple, una casa amb jardí.

En segon lloc, una bona part dels hotels de les Balears en general i de Mallorca en particular practiquen polítiques positives de conservació mediambiental. Tenen sistemes intel·ligents d'estalvi d'aigua, d'electricitat, d'energia solar, de reg amb aigües depurades, de compactar residus, de recollida de fems, etcètera; realitzen curset de formació mediambiental i infor-

EL MIRALL amb el suport de

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Consell de Mallorca

men el turista sobre la necessitat d'estalviar aigua, energia i de ser respectuosos amb l'entorn. També se sotmeten voluntàriament a auditories mediambientals.

D'altra banda, d'acord amb quin raonament jurídic o fiscal s'afirma que l'empresari hoteler és insolidari amb la societat? Què significa el concepte? És que l'empresari no paga l'impost de societats? És que no són les indústries hoteleres les que més pes fiscal suporten i les que més impostos paguen a l'Estat? És que l'empresari hoteler no paga l'impost de la renda com els altres? Per tant, en concepte de quina argumentació un contribuent es converteix, de cop i volta, en un ésser socialment insolidari? S'ha de regular la solidaritat per decret i, si és així, pot algú decidir a qui afectarà? A classes socials específiques, a gremis professionals determinats, a persones que superin determinats nivells de renda? És que parlem d'un nou règim fiscal per a ciutadans que guanyin, per exemple, més de deu milions a l'any? En quedaran afectats també els advocats, els economistes, els comerciants, els arquitectes, bastants polítics o només aquells qui no se sotmetin al criteri subjectiu del governant de torn? Són solidaris els farmacèutics, els notaris, els corredors de comerç o els directors generals de les sucursals bancàries? La societat balear, els ha d'obligar que ho siguin? Serà legal? Per favor, un poc de seriositat.

No voldria acabar aquest article sense referir-me a la falta d'experiència dels qui creuen que per mit-

jà d'una llei general turística o per mitjà d'un impost falsament disfressat d'ecologista és possible intervenir sobre l'oferta i la demanda turístiques. És cert que el mercat és fràgil i sensible als missatges negatius que se li envien, però d'aquí a proclamar que l'impost o la llei regularan el mercat de forma estable hi ha un abisme que tan sols s'atreveixen a traspasar els qui desconeixen els mecanismes de funcionament.

De fet, si repassam les estadístiques veurem que, fins i tot sense una llei reguladora, el creixement del sector hoteler en els darrers deu anys ha estat pràcticament nul (inferior a l'1%) mentre que el creixement del nombre de turistes ha estat espectacular.

És veritat que la caiguda del creixement hoteler figura en tots els registres oficials, però en pocs llocs es destaca que aquesta caiguda ha estat corregida per l'augment de places en el sector d'allotjament

residencial. Tant està creixent aquest tipus d'oferta que l'any 2005 la meitat del turisme balear s'allotjarà en establiments no regulats. Així les coses, un es demana si l'Administració és conscient de com es mou el mercat i de quines seran les inèrcies dels propers cinc o deu anys. Sincerament, crec que no. Si fos així, no estaríem en registres històrics de caiguda del turisme, no estaríem parlant de l'impost i ja hauria entrat en vigor un autèntic pla d'ordenació territorial, que és l'única eina vàlida i fiable per controlar el creixement urbanístic i poblacional, en tots les seves accepcions possibles. Al meu parer, aquesta serà, i no cap altra, la veritadera eina que cisellarà el nou model econòmic i social de la comunitat.

**Antoni Munar és gerent de la Federació Empresarial Hotelera de Mallorca.*

"Encara queden botigues"
Casa Pomar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES

ARTICLES PER A ARTISTES

VASES I MOTLLURES

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

**OFERTA PER RENOVACIÓ
 LIQUIDACIÓ DE VERNISSOS
 I ESMALTS SINTÈTICS
 APARCAMENT GRATUIT**

TUI ofereix cooperació en matèria de protecció mediambiental

JUAN CARLOS ALÍA

TUI és un grup empresarial integrat per més de 400 empreses, des d'agències de viatges de turisme de vacances i de negocis passant per majoristes de viatges, companyies aèries, agències de receptiu i hotels.

TUI és un grup empresarial integrat per més de 400 empreses, des d'agències de viatges de turisme de vacances i de negocis passant per majoristes de viatges, companyies aèries, agències de receptiu i hotels. El grup World of TUI està format per empreses de diferents volums, de diverses cultures i idiomes. Junts constitueixen un grup integrat de turisme d'abast europeu.

Els principis corporatius han estat elaborats per més de 70 persones que procedeixen de tots els àmbits empresarials del grup, dels distints mercats d'origen i

de destinació, i també de tots els nivells organitzatius. Aquestes directrius resumeixen els valors comuns del grup, la manera de pensar i les opinions. Alhora, formen una plataforma sobre la qual s'assenten i es desenvolupen les cultures individuals de les empreses de TUI.

Tota la nostra activitat gira entorn dels nostres clients. Treballam per satisfer plenament les seves necessitats i invertim tots els nostres esforços perquè els clients tornin i ens recomanin. Volem ser uns socis de confiança, i establir relacions

TUI manté reserves respecte de l'ecotaxa pel que fa a la recaptació i al cobrament.

constants i duradores amb els nostres socis empresarials té una importància cabdal. Precisament per això, la nostra manera de treballar es basa en una recíproca confiança, fiabilitat i lleialtat.

Som conscients de la influència que exercim sobre els països de destinació i els mercats d'origen. Per això, pel que fa a l'ecotaxa, l'actitud de TUI es basa en la filosofia de la qualitat que conté el principi fonamental de fomentar la protecció del medi ambient a totes les destinacions turístiques i, en el marc d'aquesta estratègia, TUI ha elaborat un sistema molt avançat per controlar la situació mediambiental i establir, així, un precedent i un model per seguir. TUI sempre s'ha implicat en la millora de la situació mediambiental a les Balears. Un medi ambient intacte i apro-

fitar-lo de manera sostenible són els factors decisius per fer atractiva una destinació i perquè tingui èxit econòmic. La protecció del medi ambient i el turisme formen un conjunt. És clar que les inversions en aquesta qüestió costen doblers i a quasi tots els països aquestes són finançades per mitjà de la recaptació tributària, en particular quan redunden en benefici del públic en general.

És per això que TUI manté reserves respecte de l'ecotaxa pel que fa a la recaptació i al cobrament actualment plantejats a causa dels seus possible efectes en l'afluència turística. TUI ofereix una cooperació àmplia en matèria de

protecció mediambiental. TUI també vol fer constar que les controvèrsies sobre impostos addi-

La protecció del medi ambient i el turisme formen un conjunt

onals repercuteixen negativament en la demanda dels turistes. En el tema de l'ecotaxa, tot dependrà, en primer lloc, de la mesura correcta i del moment adequat. És essencial trobar una solució que afecti a tots de manera equilibrada i que, alhora, pugui ser implantada amb la burocràcia mínima.

**Juan Carlos Alía és director de Comunicació de TUI Espanya.*

Ecotaxa, limonadensteuer, kurtaxe

RAFAEL BORRAS

«No hem de deixar en mans de la patronal la idea d'un nou contracte social, que, per existir, haurà d'acabar en un nou contracte mediambiental, que caldrà que superi la idea clàssica d'allò social.»

Daniel Cohn-Bendit

L'ecotaxa és, diguem-ho clar, una marca. No és un impost ecològic, ja que, per ser considerada com a tal, hauria de tenir una finalitat més enllà de la purament recaptadora. Les taxes ecològiques, tant si estan immerses en una política fiscal tendent a l'ecosostenibilitat com si no ho estan, són instruments per promoure canvis en les conductes dels ciutadans per reduir la contaminació a zero, i, per tant, l'objectiu estratègic és igualment recaptació zero.

La *limonadensteuer* és més que un símptoma. L'ecotaxa s'ha convertit ràpidament en un bo d'un euro a canvi d'una llimonada (o un altre refresc), que ofereixen molts

hotelers als turistes per compensar l'obligació de cobrar la taxa turística. Es confirma que l'impost no serveix per canviar comportaments contaminants, ni tan sols és aparentment un instrument pedagògic per als nostres visitants (el bo podria haver estat, per exemple, a canvi de menys consum d'aigua potable).

El mercat turístic quantitativa-ment més important de les Illes Balears és, com sap tothom, l'alemany. Per tant, és prou lògic que el seu comportament i tendències siguin especialment estudiats per la Conselleria de Turisme, i més ara, que per circumstàncies diverses i variades els ciutadans germànics fan menys turisme. Doncs bé, els

resultats d'una enquesta feta al maig de 2001, tot just aprovada la Llei de l'ecotaxa i en un dels moments àlgids de la confrontació Govern-Hotelers+PP, foren francament favorables a la iniciativa de la majoria del Parlament de les Illes Balears: el 73,3% dels enquestats fa costat a l'afirmació que «l'ecotaxa és una bona mesura per poder conservar les Illes Balears com a destinació turística per a les generacions futures», fins i tot un 44% hi dona suport de manera entusiàstica. Els mateixos enquestats, en un 61,4%, opinen que la mesura no fa mal a la imatge turística de la nostra comunitat autònoma.

Els ítems que acabam de veure són, segons el meu parer, perfectament coherents amb l'objectiu real de la Llei de l'impost sobre les estades a empreses turístiques d'allotjament, destinat a la dotació del fons per a la millora de l'activitat turística i la preservació del medi ambient, la marca del qual és «ecotaxa». En l'exposició de motius, la Llei diu: «Atesa la insuficiència dels mitjans procedents de les fonts estatals, resulta imprescindible trobar fonts de finançament addicionals a càrrec de les quals sigui possible implementar les polítiques necessàries a fi que l'activitat turística es pugui continuar desenvolupant harmònicament i que aquest desenvolupament no impliqui a mitjan i llarg termini un risc de deteriorament

irreversible de l'equilibri econòmic i mediambiental, al qual la societat balear no pot renunciar». Aquest és, al marge de marques, l'objectiu. L'objecte principal de la Llei no és el deteriorament ecológicoambiental, és l'activitat econòmica turística, que, certament, s'ha convertit en el principal i gairebé exclusiu motor de l'activitat econòmica de les Illes Balears, i per tant un bé que cal conservar per fer possible una certa cohesió social. La solució als ecoproblemes que genera el turisme vindrà, en tot cas, per indeterminades sinergies en el marc d'un anunciat «canvi de model turístic», del qual l'ecotaxa és una primera passa modesta, si es completa amb allò que és fonamental: canvi de la Llei General Turística, nova política urbanística i Llei de biodiversitat de les Illes Balears. D'acord amb tot això, no és estrany que la marca ecotaxa no entusiasma a Montenegro, 5, seu de la Conselleria de Turisme, i que un repàs per l'hemeroteca ens recordi que es plantejava d'anomenar les coses pel seu nom, «al pa pa i al

vi vi»... i a allò que va ser ecotaxa, impost turístic. Si en el debat per a una globalització alternativa a la realment existent el «no logo» no pot evitar la confrontació —només faltava això!—, en aquesta ocasió la marca tampoc no ha evitat una de les més acarnissades confrontacions polítiques que s'han viscut a les Illes Balears¹, que, en tenir un caire gairebé bèl·lic, ha produït —i continua produint— els efectes d'una guerra. La primera víctima ha estat la veritat; el matís ha situat a qui l'ha introduït en la trinxera del bàndol contrari, i afortunadament no hi ha hagut morts, tot i que el crit de «cal matar el conseller» en boca de l'hotelier Piñero quedarà a l'antologia de la nostra particular història politicosociològica.

Sembla que des de la Conselleria

de Turisme s'estudia la possibilitat, almanco per al mercat alemany, d'un canvi de marca. Segons els darrers rumors, l'ecotaxa corre el risc de ser rebatejada amb el nom de *kurtaxe*. Es tractaria d'un intent d'assimilar allò que paguen els alemanys quan fan vacances curatives en un balneari del mar de l'Est

L'ecotaxa corre el risc de ser rebatejada amb el nom de *kurtaxe*

a allò que han de pagar quan vénen a les Balears. Que l'ecotaxa es converteixi en un impost reparador pot ser una bona idea, el problema serà trobar-li un nom en català, però hi ha més dies que llonganisses... El que és cert i segur és que s'aconseguiria més semblança entre la marca i el producte.

Mantenir l'activitat econòmica turística exigeix destinar molts recursos econòmics a la reparació dels efectes nocius que provoca.

¹ Vég. Joaquín Valdívieso a ¿A qué llamamos ECOTASA? Monograma. Palma, 2001

L'activitat turística exigeix destinar recursos a la reparació dels efectes nocius.

Avui ja no hi ha ningú que discuteixi que el turisme, convertit en primera indústria legal del món, té un impacte ecològic fortíssim, és una indústria altament contaminant, consumidora —com més va, més— de territori (allò competitiu avui en dia és la construcció en horitzontal), depredadora de recursos limitats, generadora d'un volum de residus ingent, erosionant de les cultures i patrimonis històrics de les poblacions locals. Qui paga les inversions necessàries per a l'efecte reparador? Les poblacions locals o la mateixa activitat turística i els usuaris dels seus serveis? Amb l'ecotaxa

s'ha optat, amb un sentit evident del progrés i de la justícia, per la segona opció. Aquest és el gran encert de la mesura.

Malgrat valoracions d'insuficiència o reivindicacions no satisfetes, com ara que amb els recursos recaptats amb l'ecotaxa es finançassin els efectes sociolaborals que una reconversió real del sector turístic provocàs, el moviment sindical, i molt en particular CCOO de les Illes, ha observat en la gestió, concreció i posada en marxa de l'impost una primera oportunitat per teixir un nou contracte social institucional, en el qual la patronal, com

que no ha pogut continuar essent interlocutor exclusiu, ha acabat automarginant-se, i ha renunciat a un paper d'agent social i, per tant, de vertebrador d'una societat amb interessos contraposats. S'ha estimat més tenir-hi un paper de simple i exclusiu agent politocolectoral. Aquest és el veritable i pregon sentit del suport a l'ecotaxa, tant si la marca ens agrada més com si ens agrada menys...

**Rafael Borràs Ensenyat és secretari general de la Federació de Comerç, Hostaleria i Turisme de CCOO de les Balears.*

Viajes
MARTEL S.A.

**LLARGUES DISTÀNCIES
SORTIDES DES DE BARCELONA/MADRID**

VIETNAM 15 DIES DES DE 2.060 EUR
BIRMÀNIA BANGKOK 17 DIES DES DE 1.965 EUR
ILLES SEYCHELLES 8 DIES DES DE 1.265 EUR
ZANZÍBAR 9 DIES DES DE 899 EUR

ESTIU 2002

**VOL DIRECTE ISTANBUL JULIOL-AGOST
1 SETMANA A ISTANBUL DES DE 379 EUR
1 SETMANA A CAPADÒCIA DES DE 439 EUR**

**VOL DIRECTE DES DE ZURIC 05 - 12 OCTUBRE
1 SETMANA CIRCUIT,
PENSÍO COMPLETA I EXCURSIONS 858 EUR
TAXES NO INCLOSES**

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

Una «ecotaxa» per a les Illes Balears: un impost necessari però alhora insuficient

MIQUEL ÀNGEL MARCH

A unes illes d'uns 860.000 habitants de dret i amb una superfície de 5.000 km, l'impacte de l'activitat turística, tant pel que fa al desenvolupament immobiliari com a l'exagerat consum de recursos naturals, saturació d'equipaments i infraestructures, està assolint fites absolutament insostenibles. La realitat és que les conseqüències de tot això no solament afecten la conservació d'aquests recursos naturals (aigua, energia, territori, espais naturals...) sinó que també incideixen negativament sobre la qualitat de vida dels seus habitants i fins i tot sobre el producte turístic.

No és una eina de fiscalització

Davant aquesta realitat, la creació d'un impost turístic, un tribut que grava l'allotjament turístic, resulta una iniciativa interessant, però, alhora, i davant l'enfocament actual no constitueix una eina de fiscalització ambiental. Aquest impost (que no una taxa) servirà –segons la llei aprovada pel Parlament– per proporcionar un fons amb l'objectiu de rehabilitar zones turístiques, preservar espais naturals i per millorar el patrimoni cultural. És un instrument que permet impli-

car el turisme en la recuperació i la conservació del patrimoni natural i cultural. Una espècie de contribució dels turistes per l'ús d'uns recursos que normalment no figuren en la comptabilitat de les empreses, però que, al cap i a la fi, són els que fan possible en bona part el fenomen turístic.

Reduir el nombre de turistes

L'ecotaxa, però, no solament ha de ser un instrument de política fiscal, a fi de recaptar més, sinó que també ha de ser una eina de política turística, capaç d'incidir també sobre la demanda, perquè en definitiva la millor iniciativa per millorar el nostre medi ambient és, sens dubte, aquella que avanci cap a l'estabilització del nombre de turistes que ens visiten o el nombre d'estades, o fins i tot que el reduïxi.

L'ecotaxa pot ser útil com a eina econòmica, però de cap manera s'ha de consolidar únicament com a instrument recaptador. Si aquest impost just és un element per finançar actuacions destinades a suavitzar momentàniament la saturació turística i la sensació d'angoixa, acabarà assolint els objec-

Les Illes Balears constitueixen una de les principals destinacions turístiques del món.

L'any 2001, prop d'11 milions de persones passaren les seves vacances -bàsicament d'estiu- a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.

L'Aeroport de Palma va transportar un total de 19,2 milions de persones l'any passat.

L'ecotaxa no s'ha de consolidar únicament com a instrument recaptador.

tius contraris als expressats pel Govern.

És fonamental que aquesta sigui una taxa finalista dirigida clarament a finançar actuacions ambientals, especialment les dirigides a conservar territori, a gestionar correctament els espais naturals, a crear Fons de Compensació Interterritorial a fi de contribuir a la declaració de parcs naturals, a gestionar espais naturals, a mantenir vives les explotacions agrícoles i ramaderes, etc.

Per això és necessari que l'ecotaxa assoleixi una quantia que sigui diferent a l'estiu que a l'hivern, perquè tan greu és l'elevat nombre de turistes com les puntes que tenim a l'estiu. És urgent reduir les puntes de l'estiu. L'ecotaxa en pot ser una eina: a l'estiu s'ha de pagar més que a l'hivern.

Està clar que la millor manera de recaptar és a través dels transports, ja siguin vaixells o avions, ja sigui

a l'aeroport o al port. L'actual llei, que cobra l'impost als establiments d'allotjament no és perfecte, ja que a un 25% dels turistes no se'ls aplicarà l'impost. És clar que s'ha d'incrementar el control sobre l'oferta il·legal i en aquest aspecte els hotelers s'hi han d'implicar d'una forma més valenta, a fi d'aflo- rar aquesta oferta no controlada.

Els sectors econòmics

I ja que parlem dels hotelers, no puc estar de manifestar la meua decepció per la seva actitud contrària a aquesta taxa, que demostra una absoluta insolidaritat envers tota la societat i el medi ambient. El GOB ho ha manifestat altres vegades: aquesta actitud insolidària suposa, a més a més, una manca de visió de futur d'un sector econòmic que hauria de ser el més interessat en la conservació del medi ambient per mantenir uns

mínims de qualitat turística.

Els sectors de l'allotjament, el dels bars i restaurants, el dels transportistes, el dels cotxes de lloguer, el de les agències de viatges, el de les companyies aèries, etc. han de contribuir, d'una forma significativa, al manteniment dels espais naturals, a les millores ambientals. I això, ara per ara, només es pot fer mitjançant un impost com el que es promou.

L'ecotaxa que ha impulsat el nou Govern constitueix una necessitat, emperò pot ser absolutament insuficient si no es rectifiquen aspectes tal com la destinació del Fons, una quantia diferenciada segons l'època de l'any, el control dels ingressos, i sobretot l'objectiu final d'estabilitzar el nombre de turistes i el creixement de l'oferta.

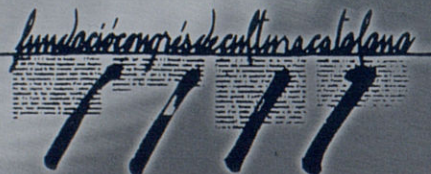
**Miquel Àngel March és Geògraf i portaveu del GOB.*

EL MIRALL

amb el suport de

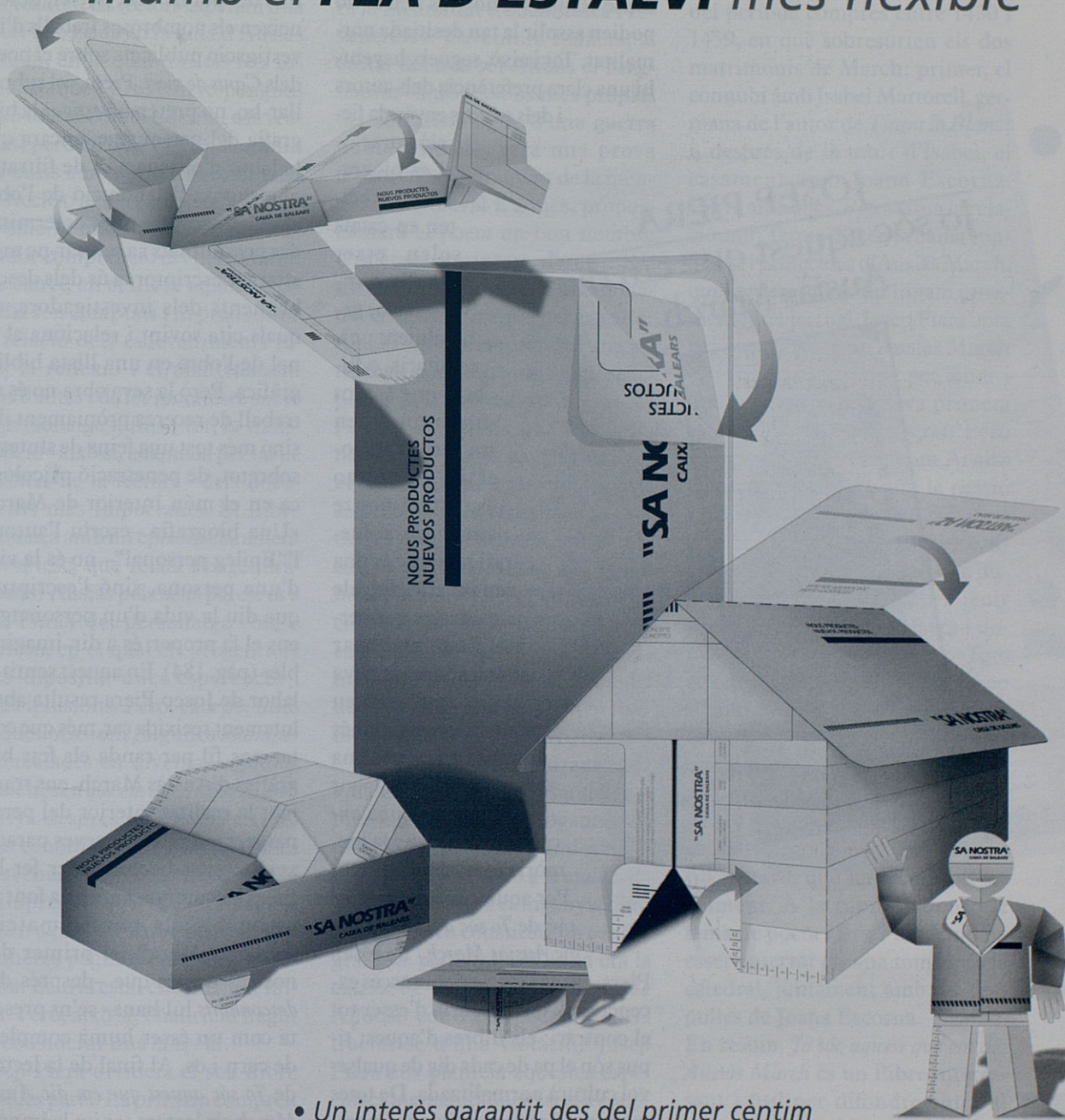

**Generalitat
 de Catalunya**

Dóna forma als teus estalvis

i assegura el teu futur...
*...amb el **PLA D'ESTALVI** més flexible*

- Un interès garantit des del primer cèntim
- Un tractament fiscal privilegiat
- Flexibilitat en les aportacions • Disponibilitat total

Amb el coneixement de la Conselleria d'Hierenda i Pressuposts. GOVERN DE LES ILLES BALEARS 240402

SERBROK CORREDORIA DE SEGUROS S.A. GRUPO "SA NOSTRA"

GENT DE CONFIANÇA

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

Una biografia d'Ausiàs March

PERE ROSELLÓ BOYER

Notes literàries

La biografia encara és un gènere literari poc fressat en la literatura catalana. Josep Pla el considerava un producte de primera necessitat, sense el qual les nostres lletres no podien assolir la tan desitjada normalitat. Tot i això, segueix havent-hi una clara preferència dels autors i dels editors envers la ficció pura.

Les biografies que s'editen en català solen ésser treballs d'investigació, generalment universitaris, o llibres que sovint fins i tot tenen un cert to apològic. Això no obstant, el nostre passat històric, literari i artístic és una deu inextingible de personatges que permetrien elaborar obres sobre la seva vida. El poc conreu d'aquest gènere només es pot explicar per una encara insuficient labor de recerca i per una excessiva renúncia a la memòria històrica.

Per aquest motiu l'aparició de *Jo sóc aquest que em dic Ausiàs March*,* de Josep

Piera, ens fa l'efecte d'un succés excepcional, quan hauria d'ésser tot el contrari: els llibres d'aquest tipus són el pa de cada dia de qualsevol cultura normalitzada. De totes maneres, les tres edicions aparegudes en mig any demostren l'interès dels lectors envers obres com aquesta. L'escriptor de la Safor des-

cabdella el fil biogràfic d'un dels nostres escriptors medievals més cabdals, Ausiàs March, amb un estil que permet apropar-lo a uns sectors del públic que, potser, desconeixen els nombrosos treballs d'investigació publicats sobre el poeta dels *Cants de mort*. Piera, cal subratllar-ho, no pretén *investigar* la biografia del personatge, encara que la labor d'ordenació i de filtratge que suposa l'elaboració de l'obra el duu a acceptar unes determinades possibilitats i a refusar-ne unes altres. L'escriptor fa ús dels descobriments dels investigadors, als quals cita sovint i relaciona al final de l'obra en una llista bibliogràfica. Però la seva obra no és un treball de recerca pròpiament dit, sinó més tost una feina de síntesi i, sobretot, de penetració psicològica en el món interior de March. «Una biografia –escriu l'autor a l'«Epíleg personal»– no és la vida d'una persona, sinó l'escriptura que diu la vida d'un personatge i ens el fa proper, és a dir, imaginable» (pàg. 184). En aquest sentit, la labor de Josep Piera resulta absolutament reeixida car, més que contar-nos fil per randa els fets biogràfics d'Ausiàs March, ens transmet la realitat interior del personatge, amb totes les seves paradoxes i contradiccions. Per fer-ho, Piera ha comptat amb una font inestimable: la poesia mateixa d'Ausiàs March, el primer dels nostres poetes que –després dels *desconhorts* lul·lians– se'ns presenta com un ésser humà complex i de carn i os. Al final de la lectura de *Jo sóc aquest que em dic Ausiàs March* els lectors tenim la impressió de conèixer molt millor la *persona* del poeta valencià, encara que ens en resten molts de punts obs-

JOSEP PIERA
Jo sóc aquest que em dic
Ausiàs March

curs que el biògraf no ha pogut desvetllar.

Jo sóc aquest que em dic Ausiàs March ens planteja un dubte seriós a l'hora de definir el gènere al qual aquest llibre pertany. La contracoberta –potser escrita per l'editor i amb una finalitat sobre-tot comercial– el defineix com «la primera biografia novel·lada del nostre clàssic». Però què significa el terme «biografia novel·lada»? En realitat, els lectors esperem una *novel·la* basada en la vida d'Ausiàs March, en la qual tots els fets essencials que s'hi narrin responguin amb una absoluta fidelitat a la realitat, però en què també s'omplin els buits amb episodis secundaris de ficció o amb recreacions fictícies amb la finalitat d'ajudar a una millor comprensió del personatge. En canvi, en el llibre aquests episodis són comptats i hi predomina la relació dels esdeveniments reals, la reflexió i el plantejament dels dubtes i de les incerteses sobre el personatge i, fins i tot, la transcripció –això sí, adaptada per tal de facilitar-ne la lectura– dels documents més importants. El llibre comença amb un episodi clarament novel·lesc, que relata l'engendrament d'Ausiàs pels seus pares: és a dir, l'inici del personatge com a embrió, en el qual els progenitors han dipositat unes esperances i unes il·lusions. Però, excepte unes poques ocasions, algunes *estampes* intercalades en diversos capítols, *Jo sóc aquest que em dic Ausiàs March* deriva després envers els termes més canònics de la biografia més convencional. Tanmateix, ens fa la impressió que, si Piera hagués seguit aquesta via que insinuen les primeres pàgines del llibre, el resultat hauria estat encara molt millor. Però, això sí, l'hauríem hagut de considerar una *novel·la*.

Josep Piera divideix el seu llibre en dues parts. La primera comprèn els anys de joventut d'Ausiàs March, des del naixement el 1400 fins el 1429. Hi destaquen, per exemple, la descripció de la casa familiar o el retrat de l'ambient cortesà dels ducs de Gandia. Piera recrea molt bé els costums aristo-

cràtics d'aquesta societat cavalleresca, amb entreteniments com la falconeria, en què la literatura fins i tot acabava influïnt sobre la manera d'actuar de les persones reals. Tanmateix, la vida i la poesia d'Ausiàs March –i aquest és un dels principals encerts de la biografia que comentam– són un reflex de l'eclipsi d'aquest món i de la transició envers una societat menys encarcerada, en què desapareixerà la mentalitat trobadoresca i cavalleresca. L'aventura italiana, al costat del nou rei Alfons el Magnànim –amb accions més pròpies del corsarisme que d'una guerra noble i lleial–, serà una prova d'aquest esfondrament de la mentalitat medieval i, a més, proporcionarà al poeta un bon nombre d'imatges marineres, d'una originalitat inqüestionable. Abandonada la carrera militar, el cavaller Ausiàs March emprendreà una altra casta de conquestes: «L'èpica del poeta March –escriu Piera– és l'amor. Per grans que foren els mèrits que pogué aconseguir a les batalles italianes, els millors dels seus combats seran els que mantindrà per a tota la vida amb la lírica... i amb l'amor» (pàg. 67). Igualment, la dedicació a l'administració de la hisenda i al conreu de la canyamel fan palesa aquesta nova mentalitat, que anuncia el model de vida aristocràtica del Renaixement, dedicada al comerç i a l'art.

Ara bé, quan entrem en la vida íntima d'Ausiàs March, apareixen múltiples interrogants que, potser, sempre seran indesxifrables. Les referències a la *mala vida* del jove Ausiàs en companyia d'infants podrien constituir un cas flagrant de pederàstia? Quina era la causa de l'acusació d'Elionor Alfonso contra el poeta? Podria tractar-se d'una violació? Josep Piera ens planteja aquestes especulacions, naturalment sense adoptar una solució definitiva, cosa que no hauria pogut fer si s'hagués decidit a escriure una *novel·la* sobre el nostre personatge. Tanmateix, el fet que el comportament d'Ausiàs March no sigui un exemple de moralitat afavoreix les sospites.

De la mateixa manera, Piera, en nom de la veritat històrica, també renuncia a intentar desxifrar qui hi ha rere cada un dels personatges femenins dels *senyals* de la poesia ausiasmarquiàna: «...és un repete d'altres ficcions; en aquest llibre hem preferit suggerir distintes possibilitats, deixant lliurement que el lector en faci més, si en troba d'altres» (pàg. 83).

La segona part del llibre ens parla del període comprès entre 1430 i 1459, en què sobresurten els dos matrimonis de March: primer, el connubi amb Isabel Martorell, germana de l'autor de *Tirant lo Blanc*; i, després de la mort d'Isabel, el casament amb Joana Escorna. Entre ambdues, Piera situa la relació amb Teresa d'Íxer, la dama confident i protectora d'Ausiàs March, que representaria un lligam purament intel·lectual. Josep Piera opta per mostrar-nos un Ausiàs March enamorat, que es casa per amor i que, a la mort de la seva primera esposa, se sent desesperat. Però sobretot ens fa veure com Ausiàs pateix el conflicte entre la passió carnal i l'*amor honest*, un debat en el qual devien pesar també les condicions socials i de classe, que duïen el nostre protagonista a tenir fills il·legítims amb esclaves i dones de condició inferior. Tots aquests problemes porten Josep Piera a plantejar dubtes i a donar-ne solucions purament hipotètiques. A la segona part també apareix un Ausiàs March que es trasllada a viure a València, tot deixant els seus negocis en mans del seu fill bastard, que ha reconegut legalment. A la capital adquireix fama de poeta i fins i tot decideix esser enterrat en una tomba de la catedral, juntament amb les despulles de Joana Escorna.

En resum, *Jo sóc aquest que em dic Ausiàs March* és un llibre interessant i útil per difondre entre el públic no especialitzat el coneixement d'aquest poeta que, tot abandonant els provençalismes lingüístics i temàtics, ens va deixar un valuós testimoni líric dels principals conflictes amorosos i morals de tots els temps.

La Conselleria d'Educació i Cultura i la Universitat Montpeller publiquen «La Poesia a les Balears al final del mil·lenni»

La Conselleria d'Educació i Cultura de les Balears i la *Revue d'études catalanes* de la Universitat de Montpeller acaben de publicar un volum especial de l'esmentada revista dedicat als poemes de les Illes d'aquest passat fi de segle.

El volum *La poésie aux Baléares à la fin du millénaire* ha estat a cura del catedràtic de la Universitat de les Illes Balears (UIB) i escriptor Pere Rosselló Bover. L'escriptor Antoni-Lluc Ferrer (Universitat de Provença) s'ha encarregat de la coordinació i també hi han treballat Christian Camps, de la Universitat de Montpeller III, i Jean Marie Barberà, de la Universitat de Provença.

La poesia a les Balears al final del mil·lenni consisteix en un recull

ampli de poetes de les nostres illes, entre els quals destaquen Miquel Àngel Riera, Jaume Santandreu, Miquel Bauçà, Miquel López Crespí, Antoni Vidal Ferrando, Damià Huguet, Rafel Socias, Bernat Nadal, Tomeu Fiol, Damià Pons, Jean Serra, Joan Francesc López Casanovas, Àngel Terrón, Pere Orpí, Margarita Ballester, Guillem

Cabrer, Gabriel Florit, Hilari de Cara, Margalida Pons, Miquel Cardell, Manuel-Claudi Santos Sánchez, Miquel Bezares...

Els poemes que formen part d'aquest volum especial de la *Revue d'études catalanes* apareixen en català juntament amb la traducció al francès feta per Jean Marie Barberà.

Les empreses públiques de Palma, exemptes d'aplicar el Reglament de normalització lingüística

L'Ajuntament de Palma no té cap intenció d'estendre el seu Reglament de normalització lingüística a les seves empreses públiques. Això és el que es desprèn de la resposta de la tinent de batle Carme Feliu

a una petició del PSM per tal que Emaya, l'EMT, la funerària municipal, etc. passin a regir-se pel Reglament esmentat. Això no obstant, Feliu va manifestar el compromís de l'equip de govern per normalitzar les empreses municipals amb l'objectiu d'arribar al cent per cent, si bé a l'hora d'especificar les mesures que pensen prendre es va limitar a assenyalar que es pensa fer extensiva la recomanació de l'ús de la llengua catalana a totes les empreses públiques de la casa, sense concretar cap altre tipus d'iniciativa.

Quant a l'Administració municipal mateixa, Feliu va assegurar que la normalització lingüística avança, però que encara queda camí per recórrer i aquest no es pot fer tot de cop.

La Cambra de Comerç reclama la gestió dels aeroports

Una de les aspiracions de les cambres de comerç dels Països Catalans és la de gestionar els aeroports dels seus àmbits territorials respectius, tal com ja passa a diversos estats europeus, entre els quals hi ha França i els Països Baixos. Aquesta possibilitat va quedar recollida a la Llei de cambres de 1993, que va esperonar la reivindicació, sobretot per part de la de la cambra de Barcelona i la de Mallorca i Eivissa, que en diverses ocasions han fet arribar al Govern central el seu desig. Malgrat tot, fins ara sempre han topar amb el no com a resposta, ja que l'Executiu de José María Aznar no vol renunciar a una gestió centralitzada de tots els aeroports espanyols.

Ara sembla que la reivindicació es vol tornar a posar sobre la taula. Fa poc, Miquel Lladó, president de la cambra de Mallorca i Pitiüses, declarava a *El Temps* que «nosaltres volem gestionar tots els aeroports, no solament les centrals de

mercaderies, perquè són infraestructures estratègiques per a les empreses i ara no funcionen prou bé». També el Govern de les Illes Balears i l'Obra Cultural Balear s'han manifestat a favor de la gestió autonòmica dels aeroports de les Illes Balears, que es podria coexercir entre el Govern mateix i les cambres de comerç.

Antònia Vicens presentà «39º a l'ombra» a Alemanya

La narradora Antònia Vicens (Santanyí, 1941) viatjà a Alemanya el mes de novembre passat per presentar-hi la novel·la *39º a l'ombra*, editada per l'Editorial Elfenbein de Heidelberg en la traducció de Jenny-Petra Farian (*39 Grad im Schatten*). La visita s'emmarca en el projecte de promoció exterior del llibre impulsat des de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern balear, que a Alemanya compta amb la col·laboració de la professora Pilar Arnau, especialista en narrativa mallorquina contemporània.

La gira començà a Frankfurt i seguí per les universitats de Heidelberg i Tübingen. El primer d'aquests actes va tenir lloc a l'edifici IG Farben, que des de la primavera de 2001 alberga els estudis d'humanitats de la Universitat J.W. Goethe. El professor Tilbert D. Stegmann i el lector de català digueren unes paraules de presentació. Tot seguit, l'autora va llegir una conferència sobre la seva pròpia experiència literària, les dificultats d'escriure en la llengua pròpia durant la seva joventut i, per tal com és un dels eixos de la novel·la,

l'empremta fonda del fenomen turístic en la societat illenca dels anys seixanta. Els assistents pujaren a la nova seu de la Biblioteca Catalana i el professor Stegmann els posà al corrent de la gestació i peripècia d'aquest aplec de llibres únic a Centreeuropa.

Abans de Vicens, el primer autor acollit al programa d'ajuts a la projecció de les lletres balears que va visitar Alemanya fou el novel·lista Guillem Frontera. Val a dir que de *La ruta dels cançons*, una història de lladres i serenos a l'època primerenca del turisme rebatejada en alemany *Das Mallorca-Komplott* per imperatius mercantils, ja se n'ha exhaurit una primera edició de sis mil exemplars. Així mateix, el febrer d'enguany l'historiador David Ginard i Féron parlà del seu recull *Mallorca durant el franquisme (Mallorca während der Franco-Diktatur)* a cinc ciutats del país. A finals de juny arribarà el torn de Baltasar Porcel i els seus *Cavalls cap a la fosca*.

Sebastià Moranta

Francesca Mas

«S'han de prioritzar els valors d'igualtat i de llibertat, que són els de la Revolució Francesa»

ANTONI OLIVER

Francesca Mas, directora de l'Institut Balear de la Dona, té una llarga experiència en la lluita política i el feminisme. Als darrers dos anys ha dirigit l'Institut i ha donat un impuls a les polítiques de protecció dels drets fonamentals de la dona, l'atenció i la prevenció en cas de maltractaments, i sobretot ha impulsat les polítiques que també van a favor de la igualtat i la llibertat.

Entrevista

FOTOS: Sebastián Terrasa

WILLIAM MOSES
MINNACI FEFFINGE
FERRICK IN THE
TABELLA FORET
1888

Precisament troba que aconseguir aquestes dues coses –igualtat i llibertat– és el que diferencia una política d'esquerres d'una de dretes. Resta la fraternitat, per tenir el lema de la Revolució Francesa. Però resulta que tant la llibertat com la llibertat, diu

«El meu compromís polític va començar a les Joventuts Comunistes»

Francesca Mas, són cares i cada vegada es van reduint més en aquest món dominat per la globalització i el pensament únic. Però creu que les persones no s'han de deixar vèncer per l'escepticisme i el desànim. Encara ho paga seguir defensant un món més just i lliure.

–Quan comença el vostre compromís polític?

–El meu compromís polític conscient va començar als setze anys militant a les Joventuts Comunistes, en aquell moment era un partit clandestí i jo anava a l'Institut Joan Alcover. Va ser un moment interessant, perquè en aquesta època ets com una esponja. Record que feiem seminaris de diverses coses, com per exemple una lectura crítica dels diaris, això ho feia Tarabini, i seminaris de marxisme. Jo no vaig continuar militant en el PCE, però sempre hi he tingut un compromís. Vaig estar també al moviment de veïns i en grups a favor de les dones. Tota aquesta il·lusió, a Espanya, es va viure amb les idees d'esquerres emergents, amb il·lusió per aconseguir la

democràcia, amb tolerància i curiositat per aprendre coses. Nosaltres no vàrem viure una prevalença de les idees de dretes i ara, quan tinc més de quaranta anys, una responsabilitat política que m'ha donat Esquerra Unida i veig un panorama dominat a Espanya i a Europa per forces de dreta, tinc la sensació de no haver avançat. I a més, en un retro-

cés clar en alguns aspectes, hem tornat a coses que abans et contaven i no et creies, com per exemple la situació a Europa d'abans de la guerra i que va dur el feixisme. Ara no estan contra els jueus, però sí contra els immigrants. Clarament les forces més negatives que té la persona surten i estan focalitzades envers els emigrants, i això és l'excusa per parlar de la seguretat i d'un bé i d'un mal. Ara, s'ha perdut també el pudor de dir mentides i aguantant que es diguin una sèrie d'afirmacions que qüestionen tots els avanços polítics i socials dels darrers tres-cents anys. Què passa amb tot això? Doncs que desemboca en moviments totalitaris i autoritaris. Per aquest motiu, com a persona, et trobes com a més desanimat i més frustrat. No em vull rendir a això, però veig que gent més jove repeteix aquests plantejaments, la qual cosa vol dir que, en certa manera, hem fracassat. Ha fracassat la gent més gran que jo, però nosaltres també.

–Com definiríeu els joves d'avui dia?

–Una paraula com *egoisme* crec que

els defineix, encara que amb moltes excepcions. Però no veus el moviment de generositat que hi havia fa un temps. Ara es veu que la gent es mou per coses molt individuals, perquè els afecta. Són incapaços d'actuar enfront d'una cosa que no els afecta i, precisament, la grandesa de l'espècie humana és la capacitat d'actuar i de commoure's per qüestions que no tan sols ens afecten a nosaltres. Tot plegat m'aborrona molt. Ara, amb l'emergència de la dreta i dels moviments populistes, aquests valors de la solidaritat van minvant i ens trobam que, a la meitat de la nostra vida, ens ha tocat una època dolenta. Fa poc vaig escoltar Fernando Ledesma, a l'homenatge que es va fer a Miravet al Col·legi d'Advocats, que llegia un text d'Estefan Zwig, escrit als anys trenta, en què retratava la situació actual, era clavada. Zwig parlava de la crisi dels valors, la insolidaritat, la por a la inseguretat. El que passa és que, malauradament, el que als anys trenta representaven els jueus, la por que se'ls tenia, ara se la té als immigrants. Es mouen molts de fonaments que ens pensàvem que eren ja conquestes consolidades, i no és veritat.

–Això es veu en el món del treball, de la dona, etc.

–I de la sanitat, perquè ara ja diuen que tal vegada s'haurà de pagar el menjar o alguna altra despesa i creiem que l'assistència sanitària hauria de ser completa i universal.

–I encara no ho és.

–No s'ha complert això de l'assistència universal i ja comencen a retallar.

Roldan

Cream espais per convida

Eusebi Estada, 66 - 68 - 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Una cosa semblant passa amb l'ensenyament, perquè l'ensenyament igual per a tots és la clau perquè hi hagi un poc més de justícia. I en això veus camins que van cap enrere, perquè es potencia l'ensenyament elitista i no s'ha pogut fer real el somni d'un ensenyament per a tots.

-És clar que l'ensenyament i l'accés a la cultura es per on comença la igualtat d'oportunitats.

-Només es formen els infants que a casa seva tenen mitjans econòmics o una cultura, una curiositat... D'aquesta manera troben llibres i poden accedir, quasi de forma personal, a la cultura. També hi podem incloure els qui tenen doblers per anar a una bona universitat o un bon col·legi.

-El missatge que es rep és que és igual la política que s'apliqui, que les coses no canviaran.

-No estic d'acord en això, perquè aquest tipus de raonament és degut a la globalització i a un procés de molta alienació. No hem parlat del tema dels mitjans de comunicació i hauríem de tornar a reivindicar la llibertat d'expressió i l'estat de dret. L'estat de dret està en qüestió i sembla que ha de ser només una cosa històrica. Això es veu ben clar després dels atemptats de l'onze de setembre. Es va a poder dir que l'estat de dret ha estat una experiència que ja s'ha acabat.

-I s'imposa el pensament únic.

-Però jo no podria viure si s'imposàs el pensament únic. Sempre són possibles altres coses, perquè la realitat

erco
leta

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

erco
leta

Gianni Rodari

et posa en contacte amb gent que és diferent, no és pura teoria que hi ha gent diferent, n'hi ha. Aquí, per exemple, a l'Institut de la Dona, he descobert que hi ha hagut dones que han fet moltes coses de forma desinteressada i s'han compromès

de tenir unes mateixes oportunitats i, si hi ha un sector desemparrat o en perill, s'ha de fer l'esforç polític i econòmic perquè això se superi. Els valors d'esquerres són els de la igualtat i la llibertat, i encara ens resta la fraternitat, i com

veu estam parlant dels valors de la Revolució Francesa i de l'època de la Il·lustració. El que passa és que la llibertat és cara

«Hem de ser conscients que les conquestes de les dones són fràgils»

amb un projecte.

—Si haguéssiu d'explicar què és una política de dretes i una d'esquerres, com ho explicariu?

—Crec que és fàcil d'explicar, encara que a vegades explicar una cosa aparentment senzilla és complicat. Una política d'esquerres prioritza la igualtat i la llibertat. La igualtat com a valor vol dir que tothom ha

i la igualtat encara més. Però si no es prioritzen els valors de la igualtat i la llibertat es fa una política de dretes. Quan els antiglobalitzadors diuen que un altre món és possible, s'ha de pensar que hi ha, efectivament, una altra manera d'administrar els doblers, i sobretot els doblers del pressupost públic, que és l'únic que poden administrar els polítics, perquè el poder econòmic fa el que vol amb els seus doblers.

Però el polític té la responsabilitat d'administrar el seu pressupost de manera que aquests dos valors es facin un poc més efectius. En canvi, tot el que promou l'alienació de les persones és política de dretes.

—Diguem que la política d'esquerres lluita contra el determinisme social i la dreta, no.

—En certa manera es pot dir també així, perquè si saps que una persona mai no podrà sortir de determinada situació i no fas el possible per donar-li una oportunitat estàs fent política de dretes. El poder polític ha de poder intervenir per canviar determinades circumstàncies. Si no es pot canviar res, si no demostres que pots canviar alguna cosa amb el poder polític, el que passa és que la gent no vota. Qualque dia hauran de donar el valor als qui no voten, perquè si una legitimació et ve donada per un trenta per cent de vots i baixa participació no veig gaire democràcia ni participació.

—A França l'esquerra ha perdut les eleccions i l'altre dia Raymond Barre escrivia un article en què sostenia la tesi que l'esquerra ha perdut perquè ha abandonat el seu electorat quan ha exercit el poder.

—Hi estic d'acord. No es poden abandonar els temes socials quan s'està en el Govern i molt menys quan s'està a l'oposició. Em sorprèn que certa esquerra manifesti tantes ansies de concòrdia amb el PP.

—Quan governa, en quina situació es troba un govern d'esquerres?

—S'ha de tenir molt de coratge i molta valentia. El que has de pensar és que tens més poder del que et penses, en el sentit que pots realitzar allò en què creus. Per exemple, Manuel Azaña, president de la República espanyola i cap de Govern, explica això en els seus diaris. Per ell el poder era la possibilitat de fer el que pensava, supe-

ditar l'acció política al seu pensament, i a vegades oblidam que hi ha un butlletí oficial i un parlament i que es poden fer determinades normes, els qui tenen realment el poder sempre es poden resistir i diria que és la seva obligació resistir-se. No t'has de deixar penetrar per la por. El poder, tradicionalment a Mallorca, l'han tingut unes xarxes caciquils ja des del segle XVIII. La realitat demostra que les experiències progressistes i humanistes sempre han comptat amb l'oposició d'aquests poders consolidats a base de favor i contrafavors. Ara, pel que fa al poder real a Mallorca, el que ha passat amb la constitució del Govern del Pacte de Progrés és un accident, segons quines cares no poden tolerar aquesta contingència. No ens hem d'espantar. Hi ha forces que es varen manifestar molt en contra del Govern, però es necessita coratge, i jo comprenc que les persones que es dediquen a la política han de ser atrevides i no totes ho som.

-No teniu la sensació que la realitat sempre supera, al final, l'acció política? Per exemple, parlant de la necessitat d'afrontar les bosses de

pobresa que hi ha en una societat rica com la de les Illes Balears.

-Que hi hagi aquestes bosses de pobresa i de marginació no és possible i s'ha de fer una intervenció de base, integral, i per això es necessita també temps. De cop hi ha un parèntesi progressista i es troben uns problemes històrics, i les coses no es poden fer de cop. Ara es va avançant i estic segura que la gent, per exemple amb les noves transferències, trobarà una millora. Els doblers es podran administrar millor.

-Com va ser que vàreu deixar, momentàniament, la vostra professió d'advocada per dirigir l'Institut de la Dona?

-Jo estic en el Lobby de Dones i quan hi ha eleccions fem propostes als partits polítics. A les eleccions de 1999 vàrem proposar als partits que creassin un institut de la dona, perquè les polítiques actives de la dona fa quaranta anys que tenen antiguitat a Europa, però segons l'organisme que les impulsi hi ha més o menys capacitat de fer coses. Una Comissió

Interdepartamental com hi havia abans és poca cosa, si es crea una direcció general es poden fer més coses, i amb la creació d'un institut, encara es poden fer més coses. Des del Lobby vàrem demanar això, tots els partits varen dir que sí, excepte el PP que no va contestar. Quan es va formar el Govern del Pacte de Progrés, Esquerra Unida em va proposar dirigir l'Institut i era contradictori estar d'acord amb la creació de l'Institut i no acceptar quan te'n proposen la direcció. Jo feia d'advocada i vaig dubtar, però va poder més el meu compromís amb les companyes feministes. Després de dos anys, en faig un balanç positiu, durant els primers mesos estàvem en un petit despatx a Presidència i m'hi va acompanyar Pilar Mir, l'antiga presidenta de la Comissió Interdepartamental, que he de reconèixer que va ser molt lleial i bona companya. Després vàrem poder fer realitat tenir un local i començar a fer coses gràcies a les dones que ens han donat suport.

-Si s'hagués de fer una radiografia de la dona a les Balears, quina seria?

arts
XISCO
gràfiques

Tel. / fax: 971 475 754

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

–La dona forma part de la societat i la seva situació depèn de la societat mateixa. Ens han venut el discurs que érem una societat pobre i ara som una societat rica gràcies al turisme. I això és mentida, ens ho creiem perquè oblidam la nostra història. Fins i tot s'han oblidat les coses bones que teníem. La primera escola mixta de tot Espanya es va crear a Mallorca el 1880, hi havia unes altres característiques socials. Però la societat ha crescut molt ràpidament, de manera deformada i amb la influència d'aquestes branques caciquils que han matat la creativitat i moltes iniciatives. Ens trobam en una societat molt feble, dependent del món dels serveis, i tal vegada es depèn d'uns despatxos que dissenyen com la gent ha de fer les vacances a Europa. Això dóna molta intranquil·litat, i la dona està en aquesta societat i pateix aquestes conseqüències. Aquí hi ha un rè-

gim foral diferent, la dona mantenia el seu patrimoni, sempre ha fet feina, la societat ha estat mercantil, i per això la dona ha estat tradicionalment més respectada.

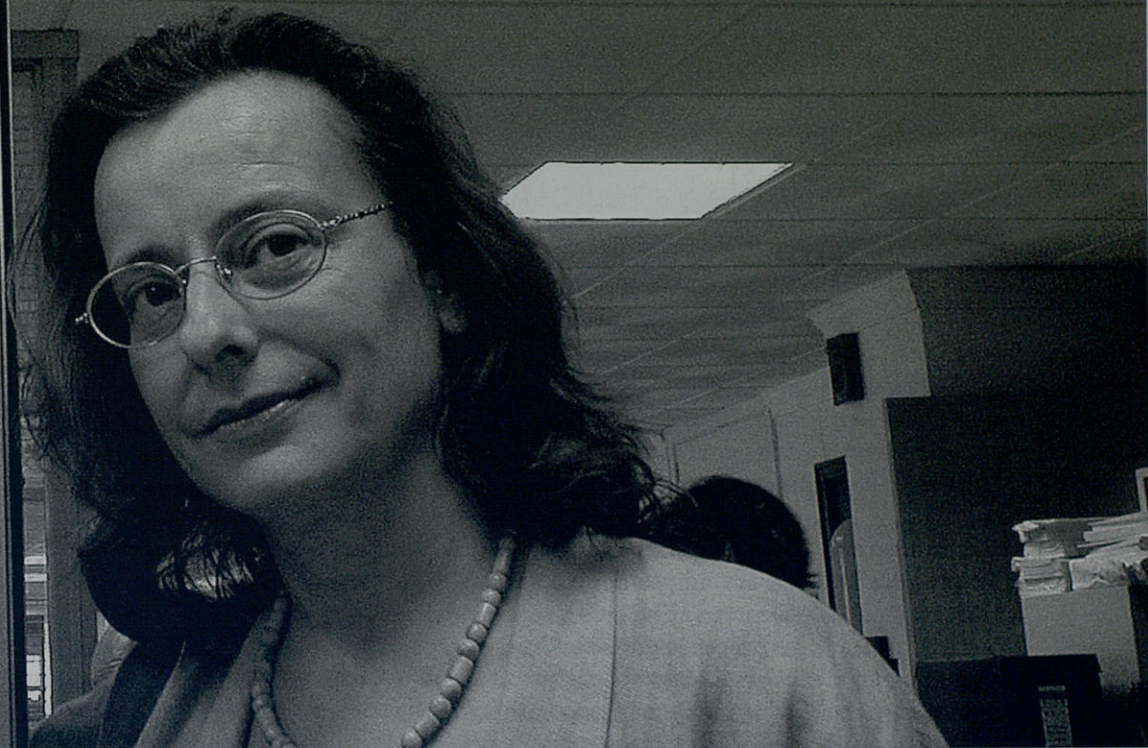
–Aquest paper sempre es mantén així?

–Després aquest paper de la dona canvia durant el franquisme i adopta les característiques més tradicionals. Després del *boom* turístic s'estructura un sistema econòmic que és molt precari i la dona té un treball molt precari. Aquí hi ha uns bons paràmetres econòmics, menys atur femení, però hi ha precarietat. Es tracta d'una societat poc cívica i poc desenvolupada quant als valors col·lectius i d'organització, cosa que afecta la dona. Si no hi ha una organització social, qui pateix més és la dona perquè assumeix el paper de tenir cura de tot. Quan la societat és molt

egoista, i per estar bé s'ha de tenir poder o doblers, resulta que les dones no estam tan bé, encara que hi hagi més ocupació femenina.

–Quins són els problemes que amb més freqüència planteja la dona?

–A l'Institut vénen cada dia dones a plantejar els seus problemes i el primer que diuen és que els horaris haurien d'estar distribuïts d'una altra manera, que hi ha problemes de transport públic, d'habitatge, d'educació, i al final tots aquests problemes es compliquen, ja que la dona assumeix aquest rol de tenir cura de tot. Ara s'estan retallant prestacions i l'estat del benestar dóna menys serveis i això fa, com deia, que les dones hagin d'assumir més coses. Si l'Estat ha donat un servei, les dones ens hem pogut dedicar a estudiar, a fer coses per a l'enriquiment personal, però

ara el missatge que es torna a transmetre és que la dona ha d'assumir un rol tradicional i quan hi ha situacions de crisi es retallen totes les coses que han permès que les dones siguin més independents i autònomes.

–Què es pot fer davant aquest fet?

–Hem d'estar alerta i ser conscients que les conquestes de les dones són fràgils. Tot d'una que ve un problema econòmic ens afecta a nosaltres, perquè es torna a parlar del plaer d'estar amb la família, d'educar els nins, de la maternitat, tot això són missatges perillosos i, endemés, falsos. Hi entra en joc el concepte que el paper de cada un ho soluciona tot. Una dona, per exemple, si té una feina precària tal vegada arriba a la conclusió de deixar la feina, s'ajunta amb un home que en aquell moment guanya més doblers, tenen fills i entra

dins una dinàmica que era la de les nostres padrines o les nostres mares i que suposa una pèrdua d'autonomia, que és el que dóna la llibertat a la dona. Si la dona torna a començar a cedir i a ser una persona dependent, el discurs nostre retrocedeix, almenys jo ho veig així.

–També hi ha un discurs solidari, que en el fons no ho és tant, que s'han d'assumir determinades coses que l'Estat no presta.

–I també un discurs, per exemple, en el sentit que la dona ha de tenir cura dels infants, perquè si els duu a l'escola no estan tan ben educats, però tot això és perillós, perquè del que es tracta és que tots reduïm el nostre temps de feina productiva. S'ha de fer un gran acord per a això. És clar que els infants han d'haver estat a casa seva de petits per ser persones sanes i responsables, i s'han de sentir estimats i han d'ha-

ver tingut algú que els ensenyi les coses i que els parli. Per això manca un gran acord, perquè tant la dona com l'home puguin fer menys feina per poder estar amb la gent, enriquir-se.

–Acaben rebent les dones, els infants i les persones grans, és a dir, els més febles.

–No és que jo consideri que la dona sigui feble, que no ho és, perquè té una força enorme, és la que té més força de l'espècie. Però la dona és feble socialment, és clar, ja que li toca fer determinades coses i no continua estudiant o renuncia a la feina. Però, històricament, les dones han assumit aquests rols, i té una situació molt fràgil.

–La dona no pot estar exclosa del món de treball, encara que sigui precari, perquè en una família un sou no basta.

–En la nostra generació, l'autonomia econòmica era una obligació, ara es pensa que per això em qued un any a ca meva.

–Quina política s'ha duit a terme en el tema del maltractament a la dona?

–És l'aspecte en què aquests dos anys hem fet més inversió, perquè és la part més dramàtica. Tot el que té a veure amb el dret fonamental a la vida i a la integritat de la persona s'ha de prioritzar. També és un tema amb una gran presència mediàtica i molt focalitzat. A Mallorca hi havia una sola casa d'acollida, que es va obrir durant el mandat de Ramon Aguiló, però moltes vegades no hi havia places i les dones havien d'anar a un hostel quan havien de sortir de ca seva per motius de maltractaments. Jo trobava que era un insult que les dones en aquesta situació haguessin

d'anar a un hostel. Que una societat tan rica com la nostra no pugui cobrir, en una situació personal tan dramàtica, una despesa mínima trob que és socialment molt reprovable. Tot d'una vàrem obrir una casa a Inca i vàrem ampliar les places a les de Menorca i Eivissa. La solució no passa perquè la dona se n'hagi d'anar de ca seva, és el qui maltracta el qui se n'hauria d'anar, però com que es dona una situació de perill físic, és la dona la que se n'ha d'anar primer i després discutir qui es queda amb la casa. Amb els consells insulars de Menorca i d'Eivissa hem fet una inversió en els llocs d'acollida i també hem posat en marxa un programa de suport psicològic per a les dones maltractades, però independentment del fet que la dona hagi posat o no una denúncia. A vegades molts de programes d'aquests estan vinculats al fet que la dona iniciï el procés penal, però jo som escèptica respecte de la justícia

penal, perquè sempre actua després que s'hagi produït el fet i la denúncia. El que importa és actuar quan es produeix el fet i nosaltres no exigim que hi hagi una denúncia, ni per a l'assistència psicològica ni per estar en un lloc d'acollida. Pensam que ja posarà la denúncia, o una demanda de separació, però ho ha de fer quan trobi, ho ha de fer a la seva manera, i una ho farà en un mes i una altra tal vegada no ho farà, però ha de poder sortir d'aquesta situació de violència o poder dir el que li passa i rompre la dependència afectiva. Hi ha més d'un vint per cent de dones maltractades que tornen amb la parella que les ha maltractades i que han estat abans a cases d'acollida.

–Per què tornen?

–Tornen perquè hi ha una dependència afectiva i una solitud. La solitud és un tema que preocupa molt, perquè la gent està tota sola. Als països del nord l'estat assumeix més coses, perquè hi ha poca solidaritat efectiva i qualitat humana; en canvi, als països mediterranis hi ha aquests valors més solidaris, que són els valors de la dona, que sempre ha pensat en la col·lectivitat. Aquests són els valors que s'han de recuperar i hem de reivindicar: les coses que les dones hem après com a dones.

–Hi ha una cultura tradicional positiva de la dona.

–La dona ha desenvolupat altres valors humans, com la compassió, i altres valors que van lligats a la reproducció de l'espècie. Aquests valors bons s'han de fomentar.

Smbat

Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

Joan Alcalde

«Les discoteques pateixen la invasió i el domini dels promotors internacionals»

PEP MINUESA

Aquest barceloní s'inicià en aquest ofici l'any 1991 a Màlaga: «Allà no guanyava ni per viure i per més inri hi havia una banda de gitanos que controlava la nit, o punxaves a les seves festes o t'amenaçaven de tallar-te els dits». Aquesta situació precària canvià l'estiu del 1995. Vingué de vacances a Mallorca i acabà punxant discos al Coco's Bar del Port d'Alcúdia.

Des d'aquell moment fixà la seva residència a Mallorca, on desenvolupa la seva faceta com a punxadiscos i locutor de ràdio. Començà les seves passes en aquest mitjà el 1997 a Ràdio Balear i des de l'abril d'enguany és l'encarregat de fer sonar els *putrums*, *putrums* des de l'arxipèlag balear a la megaràdio Flaix FM, sense descuidar els seus treballs discogràfics: Schillacci & Spider. *B'Free!* (Tempo Music, 2000), Schillacci & Spider. *You!* (Tempo Music, 2001) i Cheky \$ Spider. *In Love* (Serial Killer Vinyl, 2002).

–Com es forma un punxadiscos?

–Abans la formació autodidacta imperava, però ara cada vegada hi ha més oportunitats d'assistir a cursos. A més a més, s'estan posant de moda. Els cursos ajuden a assolir uns coneixements d'una manera més ràpida i a educar l'oïda.

–És molt necessari estar a l'aguait de les novetats tecnològiques?

–Sí, serveixen per millorar el teu so. Els equips et permeten que la música soni de la manera que tu vols. És cabdal llegir revistes, visitar planes web i fer contactes amb

Joan Alcalde Garcia DJ Spider (Mollet del Vallès, Barcelona, 1975) ens posa al dia d'allò que gira darrere dels plats dels *disc-jokeys* (DJ) professionals de les Illes Balears.

Societat

tendes especialitzades en aparells de música professional. Això defineix, entre altres factors, si ets un DJ professional o vols arribar a ser-ho. Avui en dia a molta gent li atreu aquesta feina perquè es du a terme

«El vinil fa més potent la música de ball»

de vespre i això *mola* molt, segons aquests intrusos; però amb aquest pensament no s'arriba a cap banda i s'atempta contra aquest ofici.

–Quin és l'equip de música bàsic per a un punxadiscos?

–Allò que és un clàssic són els dos plats Technics, ja que foren els pioners en la producció d'equips de música professionals per a DJ. Els plats Technics els pots fer funcio-

nar o aturar automàticament, tenen un marge molt ampli de velocitat per quadrar les diferents revolucions dels discos, ja que quasi mai són les mateixes i dins la música de ball s'han d'unir els ritmes dels discos sense que es noti la diferència de revolucions. Actualment, el ventall d'aparells ha crescut d'una manera especta-

cular.

–Els DJ només estimau els discos de vinil per ratllar-los?

–De cap de les maneres. El vinil té propietats que mai no aconseguirà un disc compacte. La major qualitat de les ones analògics dels discos de vinil fan més potent la música de ball que l'assolida mitjançant la lectura digital d'un CD. Els discos de vinil tenen una major copejada

que un CD. A més a més, a mi m'agrada el fet natural de palpar un disc.

–Les Illes Balears són un centre neuràlgic de punxadiscos?

–Eivissa és un punt de referència mundial pel que fa al moviment internacional de DJ. Tot i això, la qualitat dels punxadiscos de Mallorca és cada vegada major amb relació a fa deu anys enrere. Fa una dècada els DJ de renom internacional desconeixien l'existència de l'illa gran de l'arxipèlag balear, mentre que ja tenien Eivissa com un referent. Actualment, aquests professionals ja vénen a Mallorca a fer les seves sessions i ja s'exporten punxadiscos de Mallorca cap a Eivissa. El millor exemple te'l dona el fet que els DJ residents de les discoteques més importants d'Eivissa procedeixen de Mallorca: César del Río a Privilege i José de Divina a Space.

–Els grans promotors internacionals com Ministry of Sound o Reïnaissance què cerquen a Eivissa?

–Vénen aquí per mostrar els seus punxadiscos i els seus productes. Realment allò que passa a Eivissa –i molts de DJ clàssics i importants de l'escena eivissenca i mundial de la música de ball es queixen i es neguen a punxar a les Pitiüses des de fa anys, com és el cas de César de Melero– és que els promotors britànics han vingut amb els seus espectacles i han reduït la presència dels DJ residents a dos dies a la setmana. Ara aquests promotors volen dur cap a Mallorca aquest model de festa, i també promocionar els seus CD i el seu marxandatge. Des de l'any 1998, les discoteques balears pateixen la invasió, l'intrusisme i el domini dels promotors internacionals.

–Què cobra per sessió, un DJ?

–A Mallorca hi ha establert una quota mínima per sessió. Els punxadiscos mallorquins amb nom reconegut cobren de mitjana de 300 • (50.000 pessetes) per una sessió d'una hora i mitja de durada en una discoteca convencional. En canvi, la quota dels DJ catalans i valencians és el doble. Tot rau en el poder de convocatòria que tinguis.

–A Mallorca manca cultura de club i interès per la música electrònica?

–El gran públic desconeix la música electrònica, però els aficionats tenen uns coneixements superiors als seus homòlegs de Catalunya i València. No existeix una mitjana, ja que la resta de gent presenta una gran desinformació sobre la cultura de club.

–Per què el mostrejador (*sampler*) està tan desprestigiats?

–Tal volta perquè encara molts de crítics i de públic no donen cap

valor creatiu al fet d'agafar com a instrument de feina una música o so que ja s'ha elaborat, transformar-lo i crear un producte nou. En canvi, és tot el contrari. Té més mèrit agafar una cosa que no has inventat tu, combinar-la i conjuntar-la de tal manera que innovi. Encara no entenc per què es dediquen a negar que la música electrònica és art, tot i que el seu procés de producció sigui mecanitzat.

–Quin és el país que marca la pauta en aquest estil musical?

–Sense dubte es pot dir que l'Estat espanyol és un d'ells. S'estan creant meravelles en música electrònica. Els productors i els DJ espanyols cada cop són més demandats a tot el món i es troben més cançons fetes a Espanya en els recopilatoris britànics. El sorgiment de nous segells discogràfics a l'Estat espanyol és tan gros que als professionals mateixos ens és difícil controlar-los totalment. El festival Sonar d'enguany ha es-

tat un èxit per als intèrprets electrònics espanyols.

–Quina és la situació a les Illes Balears?

–Hi ha molta gent amb ganes de treballar, però manca el risc inversor d'algú que cregui en la rendibilitat de la música electrònica. Tampoc no estam avesats a cercar finançament. Estam acostumats que ningú no ens ajudi i això fa que sempre estiguis pensant en les teves possibilitats per sortir-te'n i tirar endavant tot sol el teu projecte. Mai no penses que algú et torni res.

–La vida professional d'un DJ té data de caducitat?

–Punxar música en una discoteca s'ha d'aprofitar quan ets jove, quan tens aquesta inquietud, quan tens aquesta energia que tu pots transmetre. Jo crec que amb quaranta anys no podré transmetre una energia a la gent i a la pista ball equivalent a la d'ara.

Els TOP TEN de DJ SPIDER

(Autor. Títol. Discogràfica, any)

Prince. *Purple Rain*. Warner, 1984.

Baby D. *Let Me Be Your Fantasy*. XL Records, 1994.

Seal. *Seal*. Sire Records, 1994.

Massive Attack. *Protection*. Virgin, 1995.

The Prodigy. *Music For The Filted Generation*, XL Records. 1995.

Daft Punk. *Homework*. Virgin, 1997.

Recopilació. *House Classics, Vol. 1*. Balnco y Negro, 1998.

Chemical Brothers. *Surrender*. Virgin, 1999.

Herbbie Hancock. *Rockit*. Transparent Music, 2002.

X-Press 2. *Muzikizum*. Sony Music, 2002

S'Estany d'en Mas — Cala Varques

CASPAR VALERO

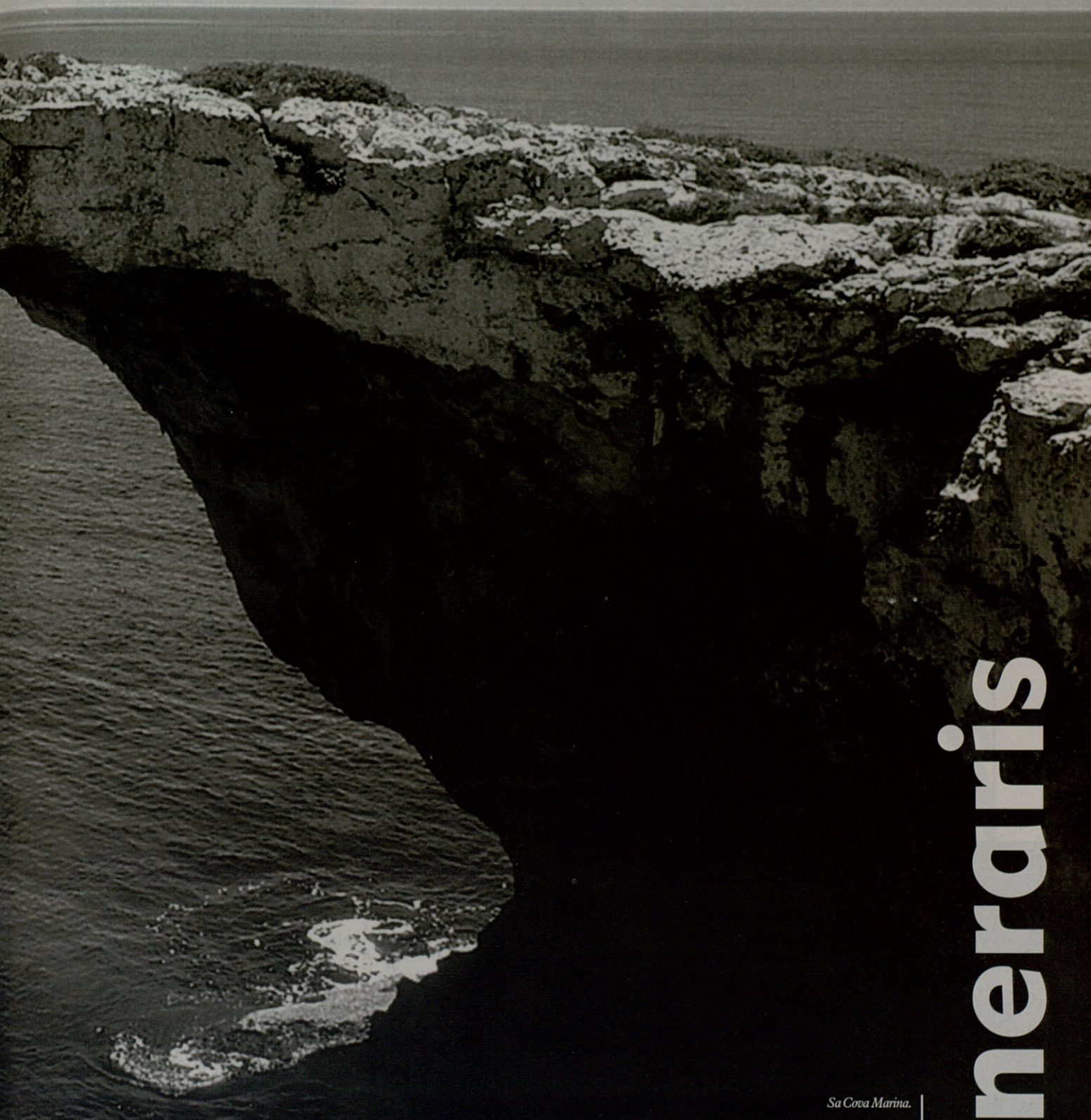

Orientacions de camí

Partim de s'Estany d'en Mas, una cala del terme municipal de Manacor, situada al sud de Portocristo i, més concretament, a migjorn de cala Mendia, amb la urbanització també coneguda amb

el nom turístic de Cala Romàntica. Agafam, en cotxe, el vial asfaltat des de la carretera de Portocristo a Portocolom (PMV-4014) a l'altura del km 10,800. Des del final de la carretera asfaltada, amb algunes construccions i establiments comercials, travessam el

centre de la cala, amb arena, sovint embassat ja que constitueix el final del torrent des Morts, i anam a cercar el lateral sud, on comença el camí que, vora mar, ens conduirà a cala Varques. Més a la dreta, s'alça un hotel, a prop del qual surt també un camí que enllaça amb la

Sa Cova Marina.

nostra ruta. L'opció nostra, per començar, presenta un petit entrebanc, ja que hem de grimpar per una escala picada a les roques del coster natural, amb aritges a l'esquerra i pins a la dreta. Pujam amb ajuda de les mans i, al capdamunt, seguim una certa tendència a la

dreta i, just després, a l'esquerra. Un passet de roques ens defineix el tiranyet que s'acosta a la mar, entre estepes llimonenques i mates. La vista, ara ja alterosa, ens mostra cap a l'esquerra la cala encimentada de s'Estany d'en Mas, i amb la urbanització Punta

Reina que la separa de cala Mendia; més al nord queda encara cala Anguila.

El tirany davalla un poc cap a la mar, amb alguns pins pels voltants, i després puja lleugerament; realment, hi ha un laberint de senderoles que semblen despistar l'ori-

Itineraris

entació correcta, però mantenim l'altura, sense davallar arran de mar, a l'esquerra, ni tampoc sense anar terra endins. A devers deu minuts del pas de la cala, arribam a les restes d'una caseta, potser les ruïnes d'un punt de vigilància o

tall de mar, ens mostra el lloc denominat ses Pedreres, amb les marques claríssimes del treball dels trencadors de marès. Per aquest redol, observam la planta endèmica dita *Launea cervicornis*. El tirany continua a certa altura

damunt la mar i, uns deu minuts més endavant, descobrim la boca disforja d'una gran cova, anomenada la cova de na

Entre camps de conreu planers queda el camí de Can Frasquet

guarda de mar, vora el lloc conegut amb el nom des Frontó des Molar. Des d'aquest indret, damunt un penya-segat, gaudim d'una vasta panoràmica, amb la torre del Port de Manacor a l'esquerra i Calles de Mallorca a la dreta; a baix, observam un escull. Continuem per tirany planer, un poc cap a l'oest i arribam a les restes d'una segona barraca. Dos minuts després, deixam un camí a l'esquerra, que davalla cap als penya-segats i seguim el tirany de la dreta, amb romaní, mates i ullastres esparsos. Camí endavant, deixam a la dreta la contrada de les coves del Pirata i, ara cap a l'esquerra, anam pel caminet que ens condueix novament sobre la timba. A deu minuts de la barraca anterior, la costa, a

Dent, que s'obre sota els nostres peus, de cara a la mar. Opcionalment, és factible visitar la cavitat, en forma d'una gran balma amb un parament modern que la mig tanca.

Després de la cova de na Dent, continuam per la part alta de la costa, abocada a la mar, i podem veure davant la nostra posició la cova des Coloms, a l'altre costat de cala Falcó. Just a la nostra esquerra, davall el penya-segat, es troba la cova des Moro, una cavitat de gran interès paleontològic i arqueològic, recentment excavada; s'hi han trobat restes de *Myotragus* i mostres d'activitat humana prehistòrica. A dotze minuts de la cova de na Dent, passam entre unes reixes que ens deixen en un portelló

amb barrera de fusta, oberta en una paret seca, ja dins terrenys de Can Frasquet. Tres minuts després, el camí passa vora a cala Falcó. Un tirany hi davalla directament i també ho fa un camí més ample que s'agafa cap a l'esquerra un poc més endavant.

Cala Falcó té un fons estret, amb una cova a l'esquerra i amb el costat rocós de la dreta que s'alça per acollir l'enigmàtica cova des Coloms. Pujam de cala Falcó per la pista ampla, amb un marge de sosteniment a la dreta que s'aboca a una torrentera que es dirigeix a la cala. Al capdamunt, la pista enllaça amb el camí ample, cap a l'esquerra. Dos minuts després, abans d'un portell de fusta, voltam a l'esquerra per un portell sense barrera. Més a l'esquerra, es troba la impressionant cova marina des Pont. Es tracta d'una cova esfondrada que tenia l'entrada per la mar; l'esbaldrec ha deixat la boca intacta, en forma de pont natural, de roques, de gran bellesa; enmig, la gran volta esfondrada, mira el cel com un cràter esotèric.

Des de la cova des Pont, ens dirigim a la propera cala Varques en davallada entre mates, estepa llimonenca, aritges i romaní i arribam a una caleta, denominada es caló Blanc. Del fons del caló, caminam uns vint metres pel seu lateral sud, on trobam un tirany que puja pel costeret, entre mates i estepes llimonenques. Al cap de tres o quatre minuts més, assolim el cim del costeret i se'ns obre la vista sobre cala Varques. Entram a la cala per la part ampla que mira al mar obert i, per la vorera, cap a la dreta, anam a cercar el seu fons d'arena. La bellíssima cala ens ofereix un sòl d'arena fina, una aigua preciosa i un rerefons de pins per gaudir de tranquil·litat una bona estona. La cala arriba a tenir una amplada de 80 metres. Més al sud, queda un conjunt de cales verges molt interessants, com cala Sequer, es caló des Serral, cala Magraner, cala Pilota i cala Virgili.

De cala Varques, ens dirigim a la carretera principal (PMV-4014, de Portocristo a Portocolom), vora

S'Estany d'en Mas.

Cala Varques.

Son Fortesa, pel camí que, cap a l'interior, hi condueix directament. El camí comença ben al centre de la cala, cap a l'interior, cap al nord-oest, entre pins, mates i ullastres, vora una torrentera. Cinc o sis minuts més endavant, el camí segueix en tendència lleugera a la dreta, i deixa a l'esquerra el tàlveg o centre del xaragall. Alguns minuts més d'anar per aquest camí estret, apareix a l'esquerra una paret de marès i comença el camí de carro, ample, amb la barrera de Cas Garriguer a la dreta i una altra a l'esquerra; poc després, passam una barrera gran que tanca el camí als cotxes que vénen des de la carretera. A partir d'ara, trobam els cotxes dels que arriben a la cala directament. Entre camps de conreu planers, de terra prima i amb figueres, a la dreta queda el camí de Can Frasset. El camí principal discorre ample, recte i planer, entre parets seques o de marès, amb mates, pins i ullastres per les voreres. Més endavant, a l'esquerra queda Son Josep Talaia i, a la dreta, Can Llunes i es Sestador. A l'esquerra s'aixeca una renglera de xiprers i, poc després, arribam a la carretera de Portocristo a Portocolom on, cap a l'esquerra, es troben les cases medievals de Son Fortesa Vell, on acabam l'excursió.

Cala Falcó.

Itinerari

S'Estany d'en Mas – cova de na Dent – cala Falcó – cova des Pont – cala Varques – Son Fortesa

Horari

s'Estany d'en Mas	15 min
cova de na Dent	20 min
cala Falcó	15 min
cova des Pont	10 min
cala Varques	35 min

Son Fortesa

Total: 1 h 35 min

(temps aproximat de marxa, sense les aturades)

...he anat arran de mar com qui toca fusta

a veure com emprèn el conró de silencis.

(M. A. Riera, *La bellesa de l'home*, VIII)

Relojeria Española S.L.
Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA

LONGINES

SWISS WATCHES

TISSOT

Swiss Quality Time

RADO

Switzerland

EMPORIO ARMANI

HAMILTON

AMERICAN • SINCE 1892

Plaça de Cort, 14

Tel. 971 721 563 · 971 724 344

Fax 971 714 369

Tendències

cinefàgia

A Michael Cimino

li diuen Michelle

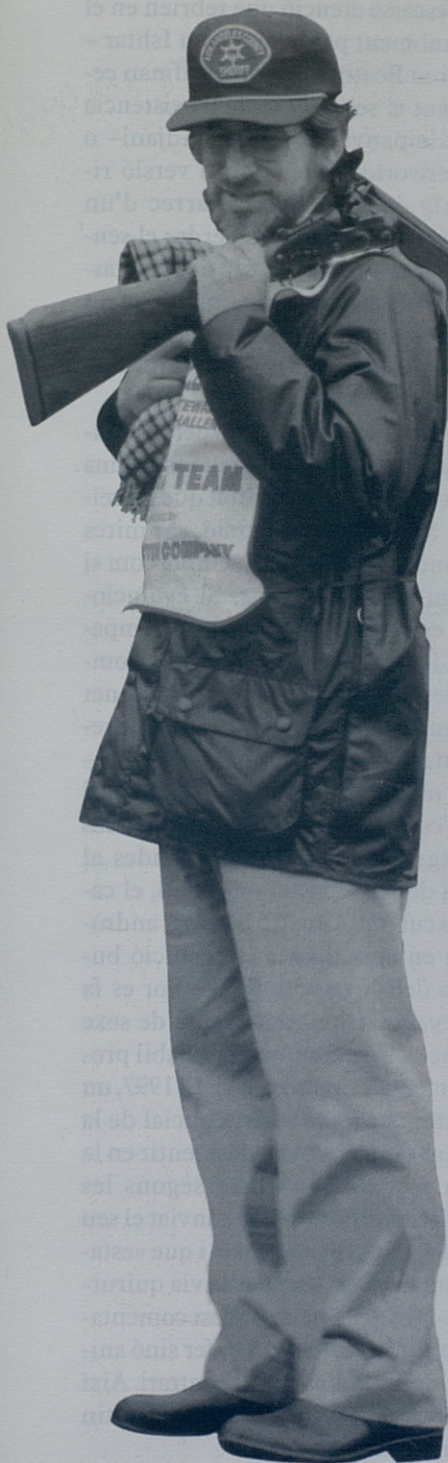
MATÍAS VALLÉS

Els membres de la comunitat de Hollywood saben que estan exposats a tot tipus de càbales sobre la seva vida pública i privada. Periòdicament, sorgeixen rumors d'homosexualitat encolomats a les grans estrelles. O de consum desbocat d'estupefaents, si més no dels clàssics derivats alcohòlics —John Wayne, Christopher Mitchum, William Holden, al qual li costaren la vida en caure mort damunt la taula de la sala. Són inconvenients de l'ofici, però hi ha pocs oficis en què es corri el risc d'una investigació en tota regla sobre un presumpte canvi de sexe. Michael Cimino, un dels directors més famosos i maleïts de la Indústria, ha

despertat sospites per aquesta circumstància. Es parla d'un reblaniment dels seus trets, d'un rejuveniment amb reforç hormonal, d'un canvi de l'aparença genèrica. Corre el rumor, en fi, que Michael Cimino pot ser Michelle Cimino. Ell ho desmenteix amb bon humor, i amb un talant comprensiu envers les faules que desencadena el seu enclaustrament.

La immoralitat de Hollywood ha inspirat tanta prosa com les pel·lícules mateixes. Kenneth Anger es va enriquir amb els successius lliuraments de la seva obra *Hollywood Babilonia*. La diminuta Anita van Loos també va aprofitar el seu lloc d'espectadora privilegiada de les misèries del barri de Los Angeles. Fatty Arbuckle, Charles Chaplin, Sharon Tate o el seu espòs Roman Polanski —que no torna als EUA per no haver de respondre dels seus amors amb una menor— són fites d'una infrahistòria amb capítols tan obscurs com la mort de Natalie Wood. Ara bé: Cimino ha filat més prim i ens obliga a plantejar-nos els límits que la Indústria col·loca a l'hora de desacreditar els seus infants aviciats quan aquests s'atreveixen a desobeir les expectatives que hi han dipositat. Tanmateix, hem de reconèixer que ningú no va acusar Lana Turner ni l'estimadíssima mamà de Hollywood Joan Crawford de ser homes vestits amb pell de dona. Una altra cosa és que Hollywood mostri una predilecció especial pel

transvestisme. Quan l'American Film Institute es va trobar en el compromís de seleccionar les cent millors comèdies de la història, el primer lloc va correspondre a *Ningú no és perfecte*. Evidentment, la pel·lícula té valors que van molt més enllà de la vestimenta que hi llueixen Jack Lemmon i Tony Curtis. Però la imatge de neutralitat es complica quan veiem que el segon lloc s'assigna a *Tootsie*, en què Dustin Hoffman es veia obligat a convertir-se en dona per

accedir als favors de la, llavors, imillorable Jessica Lange. D'on procedeix l'estranya fixació del setè art per les identitats sexuals ambigües? Perquè se'ns entengui: Michael Cimino i George Lucas són els extrems oposats de la generació d'extraordinaris cineastes que varen veure la llum durant la dècada dels seixanta. Els problemes personals de l'emperador de les galàxies són perfectament assumibles per una publicació de l'estil d'*Hola*. Una separació més o menys turbulenta, la recomposició de la parella al costat d'una nova dona, el desdeny envers els luxes de Hollywood. No hi ha cap pàgina que s'hagi d'arrancar abans que la llegeixin els infants. Michael Cimino és una altra cosa. Per començar, caldria anul·lar els rumors que deu milions de pessetes del pressupost de les seves pel·lícules tenien com a destinació adquirir cocaïna. El cineasta desmenteix aquest extrem, però d'alguna manera l'assumeix amb la proverbial cançoneta de «s'ha arribat a dir de

mi». El seu cas simbolitza els estranys rumbs dels noms de Spielberg, Scorsese, Coppola o d'ell mateix. Advertiu la proliferació de llinatges italians i centrau-vos també en el nombre de grans pel·lícules sobre el crim organitzat de procedència transalpina que han sortit de la mà d'aquests artistes. Tanmateix, no cregueu ni per un moment que ells varen viure l'ambient tèrbol i violent que retraten. Les seves infàncies varen estar protegides dels mals exteriors. El seu èxit rau en el fet d'haver-se apropiat d'una realitat que no els va afectar ni tangencialment.

Són noms indiscutibles, però tots ells han patit el càstig de Hollywood. Encara que els seus valors comercials no s'han posat en dubte, Spielberg purgarà eternament la seva indiferència cap a les maneres de la Indústria. Coppola sap què significa pidolar el pressupost per a una pel·lícula o haver d'afrontar *El padrí III* amb propòsits estrictament alimentaris. Fins i tot el sacrosant Scorsese, que reuneix mitja dotzena de les pel·lícules considerades entre les cent millors de tots els temps, s'ha convertit en un nom de venda difícil. L'òrbita la qualificació de box office poison o «verí per a la taquilla». La seva recent *Gangs of New York*, ambientada en la púrria de fa un segle i poblada per actors tan indiscutibles com Leonardo di Caprio o Daniel Day Lewis, s'ha enfrontat amb seriosos problemes. L'estudi que la va sufragar l'ha manipulada durant mesos fins a modelar-la en un format adaptable als seus interessos. Manipular un producte de l'autor de *Toro salvatge*, fins on arribarem. Tanmateix, cap d'ells no pot equiparar el seu trànsit pel purgatori amb

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)

Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

va l'escassa atenció que rebrien en el seu moment pel·lícules com *Ishtar* – Warren Beatty i Dustin Hoffman celebrant el seu mig segle d'existència en companyia d'Isabelle Adjani– o *Waterworld*, aquella nova versió ridícula de *Mad Max* a càrrec d'un Kevin Costner que va perdre el sentit de la mesura. Però cap de les catàstrofes subsegüents s'ha traduït en un procés somàtic que hagi conduït els autors del desastre cap als límits de la confusió sexual.

Cimino té una explicació per als canvis que s'han produït al seu rostre, una altra cosa és la credibilitat que mereixen. Segons la seva versió, «Si mires els budistes, a vegades sembla com si estiguessin rejoventint. Si evoluciones, es notarà a la teva cara». Comparant les fotos de la cerimònia triomfal dels Oscar –un director grassonet i segur d'ell mateix– amb el renaixement associat a *The year of dragon* –una mirada més amarga, el principi de l'estilització– i amb les escasses imatges del cineasta registrades al llarg de l'any passat –nou nas, el cabells curts d'Annette Bening, andrògina en abundància– l'evolució budista del director d'*El caçador* es fa innegable. L'hipotètic canvi de sexe només s'ha comentat per l'hàbil procediment de desmentir-lo. El 1997, un columnista de la revista oficial de la Indústria, *Variety*, va desmentir en la seva secció les notícies segons les quals el cineasta «havia canviat el seu nom a Michelle Cimino» i que «estava canviant de sexe per la via quirúrgica». Evidentment, aquest comentari tranquil·litzador no va fer sinó animar els rumors en sentit contrari. Així de perversos són els humans, habitin o no a Hollywood.

l'experiència de Cimino. El 1978, la seva extraordinària *El caçador* –amb Robert de Niro, actor fetitxe d'aquesta generació– aconseguia cinc Oscar. Dos anys després, *Heaven's gate* es convertia en un dels fracassos més

costosos de la història. Les pèrdues que va acumular es varen elevar a deu mil milions de pessetes. Per si sola, va forçar la fallida de l'estudi que la va pagar. El director va ser una de les víctimes d'un desastre que anticipa-

Optica Susa

MULTIOPTICAS

5 0 A N Y S
AL VOSTRE SERVEI

carrer dels Oms, 26
Tel. 971 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

Christer Strömholm

en una Palma que ja no és

CRISTINA ROS

La majoria dels que han visitat o visiten la gran exposició de fotografies de Christer Strömholm (Estocolm 1918-2002), al pis alt del Gran Hotel, encara poden reconèixer els carrerons, els cantons i les raconades del barri xinès de Palma i altres llocs de l'horabaixa i la nit de la ciutat oculta. «Mira, aquesta dona que mostra el cul al possible client és al carrer de Santanyí de sa Gerreria; aquests marins i les seves conquestes són a l'interior del Kansas i aquest és un portal del carrer dels Socors, allà on ara hi ha els nous Jutjats». Les imatges que de Palma va treure el fotògraf suec, a finals dels anys cinquanta i principis dels seixanta, avui ja no són possibles i, si fa no fa, la generació de qui subscriu

aquestes línies no les reconeixem. No cal dir que manco ho faran els més joves, ara que sa Gerreria pràcticament ha desaparegut, engolida per la fam de la construcció nova, fruit de grans operacions immobiliàries, amb les quals se n'han duit no només la prostitució d'aquells carrerons –tanmateix no li han donat una solució, sinó que l'han traslladada a esplanades encara més insegures i insalubres– sinó també traçats vials que conserven segles i més segles d'història i d'històries. En poques setmanes han acabat amb tota aquesta història. I potser alguns de Palma només han dit un lacònic «ja ho val!».

La fascinació que va exercir sobre Christer Strömholm aquesta ciutat era ben comprensible. Havia arribat a Mallorca per fer de guia turístic, i aquests ambients amagats, de gran tensió i també de forta seducció significaven per a un suec el contrari de la racionalitat, l'ordre, la transparència i l'organització a la qual estava avesat al seu país, molt més racional, previst i previsible però també infinitament més gris i avorrit. Així, que de Palma se'n va voler dur aquestes imatges que són metàfores cruentes de l'existència humana i va deixar per a altres o per a la seva feina quotidiana les panoràmiques de la costa i l'arribada i la recepció feliç dels primers turistes. I a hores d'esbarjo, es va introduir en els ambients més sòrdids i en els paratges prohibits, es va fer còmplice de les mirades tendres i picardioses de les prostitutes, va conèixer i comprendre els seus gestos i, amb això i amb la tècnica d'un perfecte blanc i negre, Strömholm va definir el

subjecte i el lloc físic i psíquic que aquest ocupa en el món.

Més enllà de Palma, també una Barcelona literalment presa per la Guàrdia Civil, les processons o les comunions a Conca, els transsexuals de la Place Blanche de París –imatges que després serien reiteradament utilitzades per a la lluita en favor d'un apolítica sexual no discriminatòria–, els racons d'escassetat d'una casa espanyola qualsevol o el nins engabiats, la infància pobra, brutenca i malnodrida, són avui el testimoni d'un passat que no és precisament tan passat, sinó que es fa vergonyosament present unes passes més enfora de ca nostra. Ho tenim cada dia als informatius, però sobretot tenim l'evidència, per exemple, d'aquesta infància que pateix, en les sèries de retrats de nins fills de l'exili que, tot just fa un any, vàrem poder veure retratats per Sebastião Salgado. L'exposició que aquests dies i al llarg de tot l'estiu acull la seu de Palma de la Fundació la Caixa és, sense cap dubte, una de les més interessants mostres de fotografia que han passat per aquesta illa en els darrers anys. I el seu interès rau sobretot en el realisme de les imatges, una realitat sempre contada en primera persona, per un fotògraf involucrat.

Strömholm, a Suècia, era un nin de casa bona. Fins i tot declara que la seva família «era tremendament rica». Però ell va decidir córrer món, descobrir d'altres contrades: participà de forma més o manco activa en diverses guerres, va fer de cambrer, de contrabandista, de viatger comercial i de guia turístic. Era ja gran quan va poder dedicar-se exclusivament a la fotografia. S'havia format a diverses acadèmies de belles arts europees, és a dir,

tenia una bona educació artística, així que quan pogué dedicar-se a la fotografia va tenir molt clar que, si bé deixava un testimoni colpidor de la realitat del moment, sempre ho feia des de l'òptica de l'artista, del receptor i creador d'emocions. I això, en recórrer aquesta gran retrospectiva del fotògraf suec, se sent tant davant la imatge d'un nin al qual han tancat dins una gàbia per immobilitzar-lo com davant el retrat de Giacometti a la finestra del seu estudi –un dels millors retrats fets a Giacometti–, en la besada de dos homes o de dues dones, o en la cara emperifollada de pepa entrada en anys i carns d'una prostituta catalana. Al darrere hi ha un artista de sensacions infinites i d'emocions sense fi.

Tendències **art**

Tendències

Llibres

BIFI MESQUIDA

Misericordiosíssima memòria històrica

Quan vaig acabar de llegir les 453 planes de *Correspondència de Joan Fuster* («Càtedra Joan Fuster», Universitat de València i 3 i 4), amb Francesc de Borja Moll i Aina Moll, Joan Coromines, Josep Maria Llompart, va ser com si hagués assistit com un amic íntim i invisible i, alhora, com l'ull d'una càmera documental a les converses privades, personals i intransferibles que es creuaren, a mà i a consciència, aquests cinc caps clars de la cultura catalana en un temps incomportable que va des de 1952 fins a 1991. Primer de tot he de dir que la meua relació personal amb l'amic Joan Fuster i amb els seus corresponsals mallorquins, que constituïren per a mi una essencial part amistosa i combativa per a la supervivència de la llengua i cultura catalanes en temps del franquisme, la lectura de les dues primeres parts –120+1 cartes de Fuster a l'Editorial Moll representada pel pare Moll, n'Aina i en Llompart, per dir-ho amb mots quotidians i 24 cartes de Fuster a en Llompart– m'ha resultat molt informativa per un cantó i molt impressionant per l'altre. Perquè com molts de joves dels seixanta vaig començar aprendre a llegir assaig català en planes com les d'*El descrèdit de la realitat*, el primer llibre de Fuster que es va publicar dins la «Biblioteca Raixa» de l'Editorial Moll el 1955. I dins la dictadura franquista que com a bon règim feixista ens obligava a combregar amb tantes mentides i misèries i ens prohibia totes les llibertats, vaig conèixer la castració de la censura. I la dels llibres escrits en català sabia que, a més a més, era triple. L'autocensura que s'imposava cada autor, la censura del règim i, per afegit, la censura dels pocs editors catalans. Aquesta darrera, la menys estudiada, es produïa en la prohibida, amenaçada i aporuguida cultura catalana per una trama complexa de raons entre les quals destacaria la forta influència religiosa per un cantó i la dominància d'un pensament conservador i *benpensant* en editors i nombrosos de lectors. Des de la segona carta de Francesc de B. Moll a Fuster la censura apareix. I també una de les essencials característiques de l'ideari editorial mollià, publicar «obres d'escriptors de tot el domini de la llengua catalana i de diversa tendència, sense cap limitació geogràfica ni tampoc estètica». El pare Moll i el seu *clan* tenien molt clares idees tan *perilloses* com la unitat de la llengua catalana i la

cultura dels Països Catalans d'on era la llengua pròpia. Els llibres de *Cap d'any*, que sortiren de 1956 a 1964, en els quals Fuster va col·laborar, i va ajudar a trobar col·laboradors, fent la crònica anual del País Valencià, és un altre exemple ben clar d'aquesta visió unitària dels Països Catalans, que no feia altra cosa que reproduir aquells secretariats a cada una de les regions catalanes que s'havien creat per als treballs del *Diccionari Alcover-Moll*. Fuster desconfia també delsensors que amb el seu llapis vermell tatxaven tot allò que tingués aspecte crític i tot allò que no entenien, i comenta: «Espere que els senyors de la censura no trobaran en el meu escrit massa coses contràries a la moral, al dogma o als "principios fundamentales del Estado"». El segon llibre de Fuster per a «Raixa» és *La poesia catalana*, que per una sort especial no té directes retocs censurals. El gust per tots els aspectes de l'edició, des de la tipografia a les imatges i, sobretot, la correcció lingüística, són temes constants en les cartes amb els seus editors, com per exemple aquest fragment que li diu a Aina Moll: «No cal dir, encara, que sotmeto la meua pobra gramàtica a la teua superior revisió: adverteix dels solecismes i dels barbarismes més repugnants que hi trobis, i t'ho agrairé». El tercer llibre *Indagacions possibles*, tindrà més desventures. En una carta d'Aina Moll del 27 d'abril de 1958, quan el llibre ha tornat de la censura franquista, es veu a les clares l'existència d'un públic de «Raixa» que fa feredat, gent pobra d'esperit que té la pell molt fina i per un no res se sent ofesa. «Hi ha un capítol, però, que, de cara sobretot al públic de Raixa (que és molt ampli i no sempre ben preparat) crec que caldria suprimir. Em refereixo al titulat "Etiologia del desprestigi", que aixecaria —n'estic ben segura— protestes sorolloses i em costaria més d'un disgust». La censura franquista només es carrega part d'aquest capítol i tot el dedicat a Erasme i una part de «Literatura i societat». A Aina Moll li sap greu i diu: «Esper que em perdonareu l'exigència de suprimir la part del capítol que us impòs jo. He dubtat molt abans de fer-ho, i he consultat el meu pare i en Sanchis, i tots dos creuen com jo que és necessari». La resposta de Fuster està amarada d'una resignació rebel a la qual s'afegirà la tristesa quan surti el llibre: «Certament, no tinc més remei que resignar-me a les supressi-

ons que vós i la censura m'imposeu». «I el contingut, amb unes absències tan escandaloses que realment em posa trist. Però què hi farem! Si els bons costums queden salvats, i l'ànima de tots i cada un dels subscriptors de Raixa – jo y compris – a recer de qualsevol indecorosa pertorbació, donaré per ben fetes les supressions. Em resigne, doncs...». Un xic de sarcasme fusterià és bo per donar humor als talls. Fuster no s'atura de voler fer entendre allò que sap que és: un ciutadà dels Països Catalans i proposa als Moll dues idees de llibres que segueixen el seu sobre poesia i el de Cirici sobre pintura: *La música catalana* i *Leconomia catalana*, en serien els títols. I afegeix: «I potser no una història com els altres llibres, sinó un panorama actual que abracci tots els Països Catalans». El llibre mostra les interioritats d'una relació autor-editor-amic en uns temps bestials que feien que unes persones tan sàvies i magnífiques, fora de tota sospita d'intentar treure llibertats als escriptors, com n'Aina i el pare Moll, s'haguessin de convertir en censors per mor d'una societat corrompuda, amarada de pors, de rancors i dominantment carca. Les 21 cartes de Fuster amb Llompart són de dos col·legues que es respecten, s'admiren i lluiten a la mateixa trinxera cultural. La darrera part és la correspondència de Fuster amb el savi Joan Coromines. M'ha emocionat l'amor que li professa Coromines als textos fusterians i els estímuls que li dona amb frases que segur que el carregaren amb milers de cavalls de força. La primera carta de Coromines ja li alaba uns articles publicats a la revista de l'exili mexicà *Pont*

Blau i li diu meravelles d'*El descrèdit de la relitat*: «La meua felicitació més viva per aquest assaig, que em vaig empassar com bresques fa tres mesos».

A les cartes de Coromines m'ha fet molta de gràcia aquest desig, que no arriba mai, de tenir una conversa amb Fuster «per afers que ens interessin a vós, a mi i al país». Aquestes cartes m'han fet saber el desconeixement en què tinc al pare de Coromines, Pere de Coromines, que només he llegit en les nombroses cites del *Diccionari crític etimològic de la llengua catalana* i que m'ha fet llegiguera, especialment el poema «massa eròtics, o massa virulentament epigramàtics». La defensa de Coromines perquè donassin el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes a Josep Pla també diu molt d'ell. Finalment el llibre es clou amb un apèndix en què hi ha un text fusterià sobre el centenari de mossèn Alcover que és una lliçó magistral que he rellegit i subratllat amb passió: quina lucidesa!, quina justesa!, quina claredat!, quina lluminària! «*El Coromines*» *Historia de las palabras* és un text magnífic i un cant al mestre i *Las islas con su voz* un

altre cant als treballs magnífics del filòleg i editor Moll, de Llompart, i dels nombrosos escriptors mallorquins: de Marià Aguiló a Miquel Bauçà. Vull donar les gràcies a Antoni Furió, que ha dirigit l'edició i ha fet un emmarcador proemi. A Josep Ferrer, Joan Pujadas i Joan Ferrer, que han preparat el volum amb perfecta cura, detalladíssima i difícil contextualització de noms i fets, i ens han donat una pràctica introducció. I, també, a l'amiga Aina Moll, que a més a més de deixar les seves cartes i del seu pare, ha escrit un llarg i clar pròleg que ens ajuda a veure les clares i les fosques d'uns temps difícils. Llegir i rellegir aquest llibre és una vacuna i un estímulo.

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de la Riera, núm. 3, 1r - 07003 - Palma - Tel. 971 71 80 37

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

El Forn dels Paners

Contínuament hi entra gent. Són persones que van a comprar alguna cosa per berenar o clients que van a cercar el pa que els guarden cada dia. Alguns d'ells, a causa de l'anomenada del forn, hi van a posta per encomanar cocarrois, panades o altres productes típics mallorquins que no poden faltar a cap aniversari o celebració. Es tracta del Forn des Paners, nom que rep pel carrer on està ubicat des de fa més de 100 anys.

La persona que més coneix la vida del forn és l'encarregada, la qual prefereix no donar el seu nom. Fa 37 anys que treballa allà. Ens conta que el negoci ha tingut tres propietaris: Gabriel Ensenyat, fill de qui fou fundador del forn; Guillem Gelabert, i ara Margalida Gelabert.

El més típic que despatxa són, sens dubte, les galletes d'oli, les d'anís i les ensaïmades, encara que tots els productes que elabora tenen molta demanda. «Encara fem el pa a l'antiga. Tot i que el forn de coure és modern, funciona amb llenya, i això dóna un altre sabor a tot el que coem», explica l'encarregada, la qual recorda com aquest forn va ser el primer que va vendre pa integral.

Forn des Paners
Carrer dels Paners, 7. 07001 Palma
Tel. 971 711 258

Merceria Ca n'Àngela

A la botiga hi ha una fotografia molt antiga que mostra el fundador de Ca n'Àngela amb la seva família. Es tracta d'un retrat de 1820, en el qual apareix Ramon Aguiló, el repadrí de l'actual propietari, Miquel Aguiló. En aquells anys, la merceria tenia un poc de tot: roba de daus, guardapits, capells, ventalls, fils, etcètera.

Eren uns altres temps. Miquel Aguiló ha sentit contar a la seva padrina que abans el treball era molt dur, que es començava a les set del matí i s'acabava a les 10 del vespre, i que els mossos, fins i tot, es quedaven a dormir davall del taulell.

Avui dia la merceria despatxa bàsicament fils, cremalleres, puntes, botons, granets de fantasia per cosir als vestits, mocadors, calces, calcetins, ventalls. De moment, la botiga encara no ha introduït la llenceria, gènere que ja venen a molts de negocis de les mateixes característiques.

Segons Aguiló, a més dels clients de sempre també ve a comprar gent jove. «Es compren la roba en una botiga d'aquestes de marca i després vénen aquí a comprar algun element de fantasia per incorporar a la peça de vestit i, d'aquesta manera, personalitzar-la».

Ca n'Àngela
Carrer de Jaume II, 33. 07001 Palma
Tel. 971 711 424

Viu l'any Verdaguer

2002

VERDAGUER

Aquest estiu, assiteix a una conferència,
vés a un recital de poesia, i a un concert,
visita una exposició, escolta cada dia
la ràdio, llegeix, sobretot llegeix.

Viu l'any Verdaguer

Molt per fer
Molt per viure

www.anyverdaguer.com

Generalitat de Catalunya

vivència

convivència

Les nostres illes són molt més que una experiència vacacional. Són un punt de trobada de cultures i de persones que comparteixen espais i recursos. Per això, l'ecotaxa es dedica a adequar aquests espais i aquests recursos per fer cada dia més inoblidable l'experiència de viure les Illes Balears.

ecotaxa

UN TRIBUT A LA NATURA

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

la comunitat *ecològica* europea